

జన్మ సువక్ష వరి పాలనము

సంస్కరణముల ఫలితములు

ప్రభుత్వ ఆర్థిక విధానము

సింహావలోకనము

చెన్నై రాజధానిలో సంస్కరణల ఫలము ప్రకారము ఏర్పడిన శాసనసభ యీ మూడు సంవత్సరముల లెట్లు పనిచేసెనో విమర్శించుచు మా కొక సుప్రసిద్ధ విలేఖరుడు పంపిన వ్యాసపరంపరలలో మూడవ దానిని ఈక్రంద ప్రకటింపబడుచున్నాము. మొదటి వ్యాసము ఈ నెల 9 వ తేది పత్రికయందును రెండవ వ్యాసము 11 వ తేది పత్రికయందును ప్రకటింపబడెను.

రాజీను కృతహాసములందు, ప్రజల స్వాతంత్ర్యమును రక్షించుటయందును, స్థానిక స్వపరిపాలనమును వృద్ధిచేయుటయందును, మంత్రులు వారిపక్షమున వారు అవలంబించిన విధానములను కట్టి రెండు వ్యాసములందు వివరింపబడినది. ఆర్థిక విషయములకు సంబంధించిన వివరములు ఈ వ్యాసమునందు చర్చించబడును. సంస్కరణములకు పూర్వము ప్రజోపయోగకరములగు, ఆరోగ్యవిద్యకై వ్యవసాయాదిక ఖలు తగు ధనము లేక పడువచ్చి చెందబడినది. సంస్కరణముల ననుసరించి మంత్రులకు కావలసిన కర్మలకును ఇత్యులకును అధికారములను ఫలితముగా ఈ కృత్యులకు వృద్ధి చెందగలవని కలుపుకు తీర్మానించబడినది. రాష్ట్రపు ఖర్చులకు కావలసిన వారి సమృద్ధి పొందగలవలయుననుట సంస్కరణములకు కలిగిన గొప్పలాభము. ఇట్లు ఆదాయకృత్యములైన కొంతవరకు అధికారము ఇచ్చబడినది. బడ్జెటును కావలసిన యందు ప్రజల పెట్టుటకు పూర్వము మంత్రులు ప్రభుత్వసభ్యులు కలిసి బడ్జెటును వివరించి ఆలోచించెదరు. మంత్రులు ప్రభుత్వ సభ్యులు కలిసి రివెన్యూ కృత్యుల కెంత ధనము ప్రత్యేకింపవలయునో బ్రాహ్మణ్య కృత్యుల కెంత ధనము ప్రత్యేకింపవలయునో నిర్ణయించెదరు. ఈ ఖర్చులకు ధనము విధించుకొని విషయము నందు ప్రభుత్వమునందలి ఈ రెండుభాగములవారికి సమాధాన మేర్పడకుండ గవర్నరుగారు ఈ రకపును పరిష్కరించెదరని సంస్కరణచట్టమునందున్నది.

తగవులు లేని కుటుంబము

మంత్రుల స్వాధీనమునందు కృత్యుల జీతాభివృద్ధి సాధనమైనది. వారి అభివృద్ధికి ధనము అధికముగ కావలెను. రాష్ట్రపు ఆదాయములందరికీ భాగము ప్రజాపక్షకృత్యులకు వృద్ధిపరచుటకై వినియోగించబడవలసియుండు ననియు, ఈ సంవత్సరమున మంత్రులకును ప్రభుత్వసభ్యులకును భేదము లేనట్లు కరువునందును సంస్కరణ సేవకీ మును దు సూచించబడినది. ఇట్టి తగవులు ఏర్పడకుండగలందులకై కొన్ని సలహాలుపాడ ఇత్యులను.

చెన్నై ప్రయందు మాత్రము మంత్రులు ప్రభుత్వసభ్యులు ఆర్థికవిషయములందు గాని మరి ఇతరవిషయములందు గాని ఎట్టి భేదములు లేక, తగవులు లేని అనుకూలములుబడుతలె నున్నారని గవర్నరుగారు తెలిపియున్నారు. మంత్రులు ప్రభుత్వసభ్యులకు అనుకూలముగ ప్రవర్తించువారనియు, వారికావలసిన ప్రత్యేకింపబడిన స్వయమైత్రిములతో సంతృప్తిచెందువారనియు, వారి స్వాధీనమునందున్న కృత్యులను అభివృద్ధిపరచుటకు ఇంకను ఎక్కువధనము అక్కరలేదని తలచువానియు దీనివల్ల స్పష్టమగుచున్నది. రాష్ట్రపు ఆదాయములలో కొంతభాగమును ప్రజాపక్షకృత్యులకొరకు ప్రత్యేకింపబడగలందులకై మంత్రులు పోరాడవలయు ననియు ప్రజాపక్షకృత్యులకు ధనములేక పీడించుచున్నదియు తెలిపియు చర్చించుచును సభ్యులు చెప్పుచుండెరి. మంత్రులకును ప్రభుత్వసభ్యులకును భేదములు లేక జేయుటకు సభ్యుల కిట్లు మాట్లాడుచున్నారనియు, ప్రభుత్వసభ్యులు మంత్రులవిషయమై నిష్పక్షపాతబుద్ధితో ప్రవర్తించుచున్నారనియు మంత్రులలో నొకరు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. చుట్టికొనుటతో ప్రభుత్వమువారు ప్రజాపక్షకృత్యులకు ధనము పోషించుచున్నారని వాదమును ప్రధానమంత్రిగారు కడచిన బడ్జెటు సమావేశమున ఖండించిరి. ప్రజోపయోగకరములగు విద్యావర్గములు, వైద్య, స్థానిక స్వపరిపాలనాదికృత్యులకు ధనసహాయములేక పీడించుచున్నవని కావలసిన కృత్యులు కలుపుకు అభిప్రాయపడుచుండెరి. మంత్రులు మాత్రము తమ కయ్యబడిన ధనముతో సంకల్పించెదమనెడి. లెక్కలను పరిశీలించిన కావలసిన కృత్యులకు నిజమని తేలగలదు.

కడచిన మూడుసంవత్సరములలో రాష్ట్రపు ఆర్థిక పరిస్థితి అత్యంత సంబంధించిన ముఖ్యవిషయములను గమనించుట అవసరము. 1920-21 సంవత్సరమున రాష్ట్రమునకు 961 లక్షలు ఆదాయము వచ్చునని అంచనా వేయబడినది. 1921-22 సంవత్సరమున 1817 లక్షలు, 1922-23 సంవత్సరమున 1835 లక్షలు ఆదాయ మేర్పడునని అంచనా వేయబడినది. ఇదికాక స్థానిక కొద్దిగా అట్లయినదని చెప్పుచు హెచ్చించుటకే 80 లక్షలు రూపములు పెంచుకొనగా మేర్పడినది. అయినను ఈ మూడుసంవత్సరముల బడ్జెటులందును ఖాటు మాడబడినది. 1922 సంవత్సరము పూర్వము 9848 లక్షలు లోటు ఉండెను. 1922-23 సంవత్సరమున 1768 లక్షలు లోటు ఏర్పడినది. ఈ సంవత్సరము 80 లక్షలు లోటు కలుగునని అంచనా వేయబడినది. సంవత్సరమునకు సాధారణ ఆదాయముకన్న 825 లక్షలు అధికముగ ఆదాయము వచ్చుచున్నది, లోటు ఏర్పడినది విషయము గమనింపవలెను. ఈ పెచ్చు ఆదాయములలో ఎక్కువభాగము ఉద్యోగులజీతములు ఆలవెన్యు అధికము చేయుటయందు వినియోగించబడినది. ఉద్యోగుల సంఖ్య అత్యధికముగ నున్నదనియు, ఈ సంఖ్య కల్గింపబడిన గాని రాష్ట్రపు వృద్ధిచెందుటకు ఆరకాళ ముండదని అభిప్రాయము రాష్ట్రమునందు ప్రబలెను. ఇట్టి భారములే కావలసినవిగా దత్తపడవలెను ప్రకటింపబడినది. ఈ విషయమున కావలసిన కృత్యుల కైఖరి ఎట్లుండెనో గమనించెదము.

బడ్జెటు చర్చలు

ఈమూడు సంవత్సరములు జరిగిన బడ్జెటు చర్చలందు గమనింపదగిన కొన్ని విషయములు ఇచ్చి. మొదటిబడ్జెటు ప్రజల పెట్టుబడిపును సభ్యుల కేటము ప్రాత్రవాదగ నుండెరి. ప్రభుత్వ కాపాడికారము మారియుండెరి. ప్రభుత్వబడ్జెటుచర్చ అంతలాభకరముగ నుండెదను. రెండవ బడ్జెటును ప్రజల పెట్టుచు కట్టి లాభిని అర్థకాశ్రమమున ఆధారముగ నైకొని ఆర్థికసభ్యులు తన ఆర్థిక విధానమును సమర్థించెను. రాష్ట్రపు ఆర్థిక పరిస్థితి అత్యంత దుస్థిరముగ నున్నదని సభ్యులు గ్రహించిరి. ఖర్చులను కల్గించిన గాని లాభముండదని ప్రభుత్వము సలహా ఇచ్చెను. కడచిన మూడుసంవత్సరముల మూడవబడ్జెటు ప్రజల పెట్టుబడినది. కలుపుకు సభ్యులు ఆర్థికపరిశోధనమునకు గడంగిరి. ఈ మూడు సంవత్సరములు రామా చేసినవి ఏమియును నియోజకవర్గమువారి కేమి సమాధాన మిచ్చుకొనలేదు. వచ్చిచున్న కొంతవరకు తమ స్వాధీనమునందున్న కృత్యులను నిర్వహించుటయందు అసాధారణముగ కష్టము పాలిగినది మంత్రుల లోకంబున నొకరు తెలుపవలసింది. ఆర్థికసభ్యులుకూడ ఇట్లే తన ఆర్థికవిధానమును సమర్థింప ప్రయత్నించెను. ఎన్నికల నియోజక వర్గమువారి కను సమాధానము చెప్పటకు ఈభారములే సభ్యులపైపడినది యుండెను. ప్రభుత్వమువారు కోరికపరచులలో సభ్యులెంత కల్గింపవలసి నదియు కొంత పరిశీలించుట అవసరము. మొదటి సంవత్సరము కోరికపడిన 1670 లక్షల ఖర్చులలో 18 స్తూర లక్షలు ఖర్చులను సభ్యులు కల్గించిరి. అందులో రెన్నుకొండ కోరికపెట్టెడిమొదము గవర్నరుగారు పునరుద్ధరించిరి. రెండవసంవత్సరము 9 లక్షలు కల్గించిరి. గవర్నరు ఏమిత్తమును పునరుద్ధరించలేదు గాని దిమితులలో పెద్ద మొత్తములను కల్గించుట యత్నము కాదని హెచ్చరించిరి. దాదాపు 9 లక్షలు మొత్తము జరిగిన కడపటి బడ్జెటు సమావేశమునందు కల్గింపబడినది. ఏమి గ్రాంటునందు 5 లక్షలు కల్గింపబడినది. ఈ మొత్తమును గవర్నరుగారు పునరుద్ధరించిరి. ఈ మూడు సంవత్సరములు బడ్జెటుగ్రాంటులు అధికముగ నిరాకరింపలేదు గాని, ఖర్చులను కల్గించుట అవసరమనిమాత్రము ప్రతిసభ్యుడు చెప్పుచుండెను. సభ్యుల సలహాల ఫలితమెట్లు కలిగింపబడినో పరిశీలించెదము.

సంస్కరణముల ఫలము ప్రకారము
1921 సంవత్సరమున బడ్జెటును ప్రజల పెట్టుచు, గవర్నరుగారు లోటు కృత్యులన్నియును కూడ జరుగవలయునను తీరబలుల వాదమును సర్వ వ్యాప్త బూద్ధివంతులగు మంత్రులచేరి. జీవనకృత్యము అధికమగుటకీ జీతములను తగ్గించుటకు పీలులేనన్నను ప్రభుత్వమువారు చక్కగ పరిశీలించి ఉద్యోగుల సంఖ్యను కల్గించుటకు ప్రయత్నించెదనని ఆర్థికసభ్యులు తెలిపెను. కొంతమంది గమస్తాన, జవానలను కల్గించి యూరకుండును ఖర్చులను కల్గించుట కావలయును, మొట్టమొదటి తుదవరకు, ఉన్నతాధ్యోగి మొదలు జవానవరకు, ఖర్చులను సాధ్యమగు సంతకరకు కల్గించుట అవసరమనియు ఈ విషయమై గవర్నరుగారి కే స్వయముగ పరిశీలించెదరని తెలిపిరి. 5 వ వంతును ఖర్చును కల్గి చరలయననియు అ యలకు తగు సలహా లపంపవలయు ననియు ప్రతి దిపార్టుమెంటు అధికారి కోరి బడినది.

మంత్రుల జీతములు

మొదటినుండి తుదవరకు కృత్యులన్నియు విధానమును అచరణయందుంచవలయు నను ఆర్థిక సభ్యుని నూత్రమెంతవరకు అచరణయందుంచబడినో పరిశీలించెదము. ఈ సమర్థిములు క్రియాలోపము చాల్చుటకు మంత్రుల జీతము నిర్ణయించుట చక్కని అవకాశముగ నుండెను. గవర్నరుగారు మంత్రులను నియమించుచు ప్రభుత్వసభ్యులతో సమానముగ జీతమును వారికి కల్గించిరి. కాని కావలసినవారు సమృద్ధి అయ్యకలసి యుండెరి. బడ్జెటు సందర్భమున మంత్రుల జీతము చర్చకు లేదు. మంత్రులకు మూడువేలు రూపములు జీతముండవలయునని మొదటరమణయ్యగారు శ్రీనివాస అయ్యగారు కేరకంక రంపిల్లగారు సరణలు నుకపాదించ నోటిను ఇచ్చిరి. 4000 రూపములు జీత ముండవలయునని కేరకాపుగారు సలహా ఇచ్చిరి. మంత్రులకును ప్రభుత్వసభ్యులకును సమానముగ వహించా సమానముగ జీతము లుండుట అవసరమని పార్లమెంటు కి విమటివారి యెదుట కలుపుకు వాదించిరియు, ప్రభుత్వసభ్యుల జీతములు కల్గినంతవరకు మంత్రుల జీతములను కల్గించ కూడదని పలువురు సభ్యులు వాదించిరి. చట్టమున నునరించి ప్రభుత్వ సభ్యుల జీతములు నిర్ణయించబడినవియు, మంత్రుల జీతములు కావలసినవియు సమృద్ధి ననుసరించి నిర్ణయించ బడవలయునను విషయమును సభ్యులు గమనించలేదు. జీతములందు భేదము మంత్రుల ప్రతిష్ఠకు భంగ మేర్పడునని కొంతవరు వాదించిరి. మంత్రులు కష్టపడితము. లంగీకరించిన తమ స్వాధీనమునందున్న కాపాడికారము కష్టపడ జీతములకు పనిచేయవలయునని కోరుటకు అవకాశ ముండుననియు, ఇతరులకు మార్గదర్శకులుగ నుండగలవనియు శ్రీనివాస అయ్యగారు చెప్పిరి. ఈ విషయమై కేరకంకగారు మాట్లాడుచు రామా బ్రాహ్మణశత్రుముఖ్యుగారి బ్రాహ్మణజేతరపక్షమునకుగాని చేరినవా డనియు దేశము ప్రేమించుటయే తన విధాన మనియు, బ్రాహ్మణేతరులు విదముగ నున్నారనియు ఉపాధానముగ చెప్పి తుదకు మంత్రుల జీతములు ప్రభుత్వసభ్యుల జీతములు సమానముగ నుండవలయునని అభిప్రాయ మొసరి. 5000, 6000, 7000, 8000, 9000, 10000, 11000, 12000, 13000, 14000, 15000, 16000, 17000, 18000, 19000, 20000, 21000, 22000, 23000, 24000, 25000, 26000, 27000, 28000, 29000, 30000, 31000, 32000, 33000, 34000, 35000, 36000, 37000, 38000, 39000, 40000, 41000, 42000, 43000, 44000, 45000, 46000, 47000, 48000, 49000, 50000, 51000, 52000, 53000, 54000, 55000, 56000, 57000, 58000, 59000, 60000, 61000, 62000, 63000, 64000, 65000, 66000, 67000, 68000, 69000, 70000, 71000, 72000, 73000, 74000, 75000, 76000, 77000, 78000, 79000, 80000, 81000, 82000, 83000, 84000, 85000, 86000, 87000, 88000, 89000, 90000, 91000, 92000, 93000, 94000, 95000, 96000, 97000, 98000, 99000, 100000, 101000, 102000, 103000, 104000, 105000, 106000, 107000, 108000, 109000, 110000, 111000, 112000, 113000, 114000, 115000, 116000, 117000, 118000, 119000, 120000, 121000, 122000, 123000, 124000, 125000, 126000, 127000, 128000, 129000, 130000, 131000, 132000, 133000, 134000, 135000, 136000, 137000, 138000, 139000, 140000, 141000, 142000, 143000, 144000, 145000, 146000, 147000, 148000, 149000, 150000, 151000, 152000, 153000, 154000, 155000, 156000, 157000, 158000, 159000, 160000, 161000, 162000, 163000, 164000, 165000, 166000, 167000, 168000, 169000, 170000, 171000, 172000, 173000, 174000, 175000, 176000, 177000, 178000, 179000, 180000, 181000, 182000, 183000, 184000, 185000, 186000, 187000, 188000, 189000, 190000, 191000, 192000, 193000, 194000, 195000, 196000, 197000, 198000, 199000, 200000, 201000, 202000, 203000, 204000, 205000, 206000, 207000, 208000, 209000, 210000, 211000, 212000, 213000, 214000, 215000, 216000, 217000, 218000, 219000, 220000, 221000, 222000, 223000, 224000, 225000, 226000, 227000, 228000, 229000, 230000, 231000, 232000, 233000, 234000, 235000, 236000, 237000, 238000, 239000, 240000, 241000, 242000, 243000, 244000, 245000, 246000, 247000, 248000, 249000, 250000, 251000, 252000, 253000, 254000, 255000, 256000, 257000, 258000, 259000, 260000, 261000, 262000, 263000, 264000, 265000, 266000, 267000, 268000, 269000, 270000, 271000, 272000, 273000, 274000, 275000, 276000, 277000, 278000, 279000, 280000, 281000, 282000, 283000, 284000, 285000, 286000, 287000, 288000, 289000, 290000, 291000, 292000, 293000, 294000, 295000, 296000, 297000, 298000, 299000, 300000, 301000, 302000, 303000, 304000, 305000, 306000, 307000, 308000, 309000, 310000, 311000, 312000, 313000, 314000, 315000, 316000, 317000, 318000, 319000, 320000, 321000, 322000, 323000, 324000, 325000, 326000, 327000, 328000, 329000, 330000, 331000, 332000, 333000, 334000, 335000, 336000, 337000, 338000, 339000, 340000, 341000, 342000, 343000, 344000, 345000, 346000, 347000, 348000, 349000, 350000, 351000, 352000, 353000, 354000, 355000, 356000, 357000, 358000, 359000, 360000, 361000, 362000, 363000, 364000, 365000, 366000, 367000, 368000, 369000, 370000, 371000, 372000, 373000, 374000, 375000, 376000, 377000, 378000, 379000, 380000, 381000, 382000, 383000, 384000, 385000, 386000, 387000, 388000, 389000, 390000, 391000, 392000, 393000, 394000, 395000, 396000, 397000, 398000, 399000, 400000, 401000, 402000, 403000, 404000, 405000, 406000, 407000, 408000, 409000, 410000, 411000, 412000, 413000, 414000, 415000, 416000, 417000, 418000, 419000, 420000, 421000, 422000, 423000, 424000, 425000, 426000, 427000, 428000, 429000, 430000, 431000, 432000, 433000, 434000, 435000, 436000, 437000, 438000, 439000, 440000, 441000, 442000, 443000, 444000, 445000, 446000, 447000, 448000, 449000, 450000, 451000, 452000, 453000, 454000, 455000, 456000, 457000, 458000, 459000, 460000, 461000, 462000, 463000, 464000, 465000, 466000, 467000, 468000, 469000, 470000, 471000, 472000, 473000, 474000, 475000, 476000, 477000, 478000, 479000, 480000, 481000, 482000, 483000, 484000, 485000, 486000, 487000, 488000, 489000, 490000, 491000, 492000, 493000, 494000, 495000, 496000, 497000, 498000, 499000, 500000, 501000, 502000, 503000, 504000, 505000, 506000, 507000, 508000, 509000, 510000, 511000, 512000, 513000, 514000, 515000, 516000, 517000, 518000, 519000, 520000, 521000, 522000, 523000, 524000, 525000, 526000, 527000, 528000, 529000, 530000, 531000, 532000, 533000, 534000, 535000, 536000, 537000, 538000, 539000, 540000, 541000, 542000, 543000, 544000, 545000, 546000, 547000, 548000, 549000, 550000, 551000, 552000, 553000, 554000, 555000, 556000, 557000, 558000, 559000, 560000, 561000, 562000, 563000, 564000, 565000, 566000, 567000, 568000, 569000, 570000, 571000, 572000, 573000, 574000, 575000, 576000, 577000, 578000, 579000, 580000, 581000, 582000, 583000, 584000, 585000, 586000, 587000, 588000, 589000, 590000, 591000, 592000, 593000, 594000, 595000, 596000, 597000, 598000, 599000, 600000, 601000, 602000, 603000, 604000, 605000, 606000, 607000, 608000, 609000, 610000, 611000, 612000, 613000, 614000, 615000, 616000, 617000, 618000, 619000, 620000, 621000, 622000, 623000, 624000, 625000, 626000, 627000, 628000, 629000, 630000, 631000, 632000, 633000, 634000, 635000, 636000, 637000, 638000, 639000, 640000, 641000, 642000, 643000, 644000, 645000, 646000, 647000, 648000, 649000, 650000, 651000, 652000, 653000, 654000, 655000, 656000, 657000, 658000, 659000, 660000, 661000, 662000, 663000, 664000, 665000, 666000, 667000, 668000, 669000, 670000, 671000, 672000, 673000, 674000, 675000, 676000, 677000, 678000, 679000, 680000, 681000, 682000, 683000, 684000, 685000, 686000, 687000, 688000, 689000, 690000, 691000, 692000, 693000, 694000, 695000, 696000, 697000, 698000, 699000, 700000, 701000, 702000, 703000, 704000, 705000, 706000, 707000, 708000, 709000, 710000, 711000, 712000, 713000, 714000, 715000, 716000, 717000, 718000, 719000, 720000, 721000, 722000, 723000, 724000, 725000, 726000, 727000, 728000, 729000, 730000, 731000, 732000, 733000, 734000, 735000, 736000, 737000, 738000, 739000, 740000, 741000, 742000, 743000, 744000, 745000, 746000, 747000, 748000, 749000, 750000, 751000, 752000, 753000, 754000, 755000, 756000, 757000, 758000, 759000, 760000, 761000, 762000, 763000, 764000, 765000, 766000, 767000, 768000, 769000, 770000, 771000, 772000, 773000, 774000, 775000, 776000, 777000, 778000, 779000, 780000, 781000, 782000, 783000, 784000, 785000, 786000, 787000, 788000, 789000, 790000, 791000, 792000, 793000, 794000, 795000, 796000, 797000, 798000, 799000, 800000, 801000, 802000, 803000, 804000, 805000, 806000, 807000, 808000, 809000, 810000, 811000, 812000, 813000, 814000, 815000, 816000, 817000, 818000, 819000, 820000, 821000, 822000, 823000, 824000, 825000, 826000, 827000, 828000, 829000, 830000, 831000, 832000, 833000, 834000, 835000, 836000, 837000, 838000, 839000, 840000, 841000, 842000, 843000, 844000, 845000, 846000, 847000, 848000, 849000, 850000, 851000, 852000, 853000, 854000, 855000, 856000, 857000, 858000, 859000, 860000, 861000, 862000, 863000, 864000, 865000, 866000, 867000, 868000, 869000, 870000, 871000, 872000, 873000, 874000, 875000,

భక్తులను తగ్గించుట కొద్దియైనచోలయ్యబడదు. జిల్లా ఉద్యోగుల జీతములు తగ్గింపవలయు నని పలువురు అభిప్రాయ పడుచుండిరి ఉద్యోగులజీతములు తగ్గించిన భారతదేశమునందలి ఇతరరైత్రులులందుండు ఉద్యోగులకును ఈ రాష్ట్రపు ఉద్యోగులకును తారతమ్య మేమిటనియు రాయలుగమివను వారి నలవోల ననుసరించి ఇండియా మంత్రి ఇండియా క్రమ ద్వయవారు ప్రావిజ్ పభుక్రమవారు కలసి ఆలోచించి ఉద్యోగుల జీతములను నిర్ణయించినయు ఇట్టి పరిస్థితులలో ఉద్యోగుల జీతములను తగ్గించుట అనుచితముగ నుండుననియు ప్రభు క్రమవారు వాదించుచుండెడివారు. స్పష్టముగ కొన్ని వలసలను నూచించి ఆవలసలను కానననభవారు అతూడించిన, ఆవలసల ననుసరించి జీతములను తగ్గించవలయుమై ప్రభుక్రమ

మదరాసు పౌరుల సమావేశము.

అలవర్సలు

వ్యయనిర్ణయ సంఘము

ఈ మూడు సూత్రములను కనిపెట్టుచున్న రీతిని విమేలు
కామిటివారి సేవకము అగ్రస్తు సేలలో ప్రకటింపబడు ననియు,
అగ్రస్తులందు సమావేశము కాగల కాసనసభయిం దీవిషయమై
చర్చ జరుగుననియు, కాసనసభ్యులు తలచుచుండిరి. ఇతరు
లగ్రస్తు సేలమందు కాసనసభాసమావేశము జరగవని ప్రకటింప
బడినది. ఈ విషయమై అమభివములేని నూతన కాసనసభ్యులకు
ప్రభుత్వమువారు తమ వ్యయార్హమువిధానమును తెలిపెదరు
కాబోయి. కృతార్హులగు విషయమై ప్రభుత్వమువారు ఆనలం
ది నుచున్న విధానము సమ్మతించి పరిశీలించుటకు ఈ కాసన
సభ్యులకి అవకాశం తెలిపి ఉపసంహరింపబడుచున్న ప్రభుత్వ
సభ్యులు వెంటనే విమేలు. ప్రభుత్వమువారు అలంబించుచున్న
విధానము లో భేదము లేకుండ నుండెని చెప్పవలసియున్నది.

చేతిగురుతుగల సీమెంటు

హైదరాబాద్ లోని బేస్ట్ & కో లిమిటెడ్
 పోస్ట్ బాక్స్ నెంబర్ 6, మద్రాస్.

అ. గాననాధిపతి

మన కేమిహక్కు?

సింగార వేలుగారు

ఎం. సింగారాజు శాస్త్రిగారు ఇట్లు పద్యసించిరి:

శ్రీమత ఎస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు : సివిల్ లైన్స్
అండ్ స్పెషల్ సెనియర్ బారర్స్ గారు.

కా. నాగేశ్వర రావుగారు

అంతట క శీనాథుని నాగేశ్వరరావు వంతులవా న్నిట్లు
 పునఃసించి:

నేడు మనము రెండువిధముల పరిశ్రమముగ భావించుచుంటిమి. గాంధీమహాత్ముని నిర్వంధకునగుట మొదటిది. జాతీయకళాశాస్త్రవదినగు టి. రెండవది. గాంధీమహాత్ముడు 17 మాసముల నుండి చెజిపోయియున్నాడు. అట్లున్నప్పటికిని అతని పంచులకు అట్లు చెజిపోలేదున్నాడో, మన మాలోచించినట్లేలేదు. మనము కథలకువచ్చి వచ్చులు కొట్టి, సంతోషించి ఇంటికి వెళ్లిపోవుచుండుము. మనకు స్వరాజ్యమువారలేదని యిట్లు, అనరాతము వాస్తవముగ నున్నట్లు తోచదు. ఈస్థితినిగూర్చియు, మన ప్రతిభయు మనలను హేళనము చేయు లక్ష్యము మామధ్య నాగపురమునకు వెళ్లుచుండ ప్రజలలో మాతోపాటు ఒక వహుమ్యదీయుడును మరొక యూరోపియనును కూర్చుండుట కిట్లనిశ్చయించెను. నాగపురపు క్యరవారములకు గూర్చి మాటలాడుచుంటిమి. ఆ యూరోపియను మా సంభాషణయందు ప్రవేశించి, మీ రెప్పుమాటలు మాటలా

భాగము, వివాహములకు మహమ్మదీయులకు విశేషములేదు. విశేషములే లేక స్వరాజ్యమొందుటకని ఆయన పలికెను. స్వరాజ్యము మాటలతో రాదు. త్యాగముచేయవలెను. గాంధీయ హత్యకు చెరిసాలకు వెళ్తున్నప్పుడు - ఓర్వూరుకును దని మనలను కోరినాడు. ఖద్దరులను స్వరాజ్యములభిముఖముగా కొందరకు సంకోచముగ నుండును. వాగ్మూలకు వెళ్లిచూచిన యెడల, ఖద్దరులభావము తెలియగలదు. అక్కడ ఖద్దరును చూచి అధికారులు భయపడిపోవుచున్నారు.

గుడ్డపేలికయ్యా?

పతాకము, పతాకములకు, ఈ "గుడ్డపేలిక" అని పేరుపెట్టినది నిన్నటి న్యూస్ పేపరులో చూడవచ్చును. పతాకము పేరిట, ఉదయమండలమునందున్నప్పుడు ఈ "గుడ్డపేలిక" అను అర్థముచేసినది. అనిపెట్టినప్పుడు ఈ గుడ్డపేలిక, ఎంత అందోళన గావించియుండలేదు పతాకమునకు తెలియక గౌరవముగలదా? పతాకము మన స్వరాజ్యమునకు చిహ్నము. యూరోపియన్ దేశములలో పతాకములపై సింహములు, ఖిల్లాకములు మున్నగువాని బొమ్మలుండెను. మన పతాకములపై సింహములను కేసి ఒకరిని పట్టుకొని తినుచున్న కోతులు లేదు. ఖిల్లాకములను కేసి ఒకరిని భుజి పెట్టిలాగుమని కోరుటలేదు. మనకట్టి సింహములు, ఖిల్లాకములు, పతాకములు లేవు. మనపతాకమునందు మూడు రంగులుమాత్రముండెను. తెలుపు, ఎరుపు రంగులు మాత్రమే మనపతాకమునందుండెను. అదియే మన చిహ్నము. ఇది గుడ్డపేలికయ్యా? ఈ గుడ్డపేలికయే మన స్వాతంత్ర్యచిహ్నము. వాగ్మూలమున దీ గుడ్డపేలికే సంరంభము జరుగుచున్నది. గుడ్డపట్టుకొన్న ఇంగ్లీషువారికి భయముపుట్టుట! వారికి కోపము వచ్చుట. మనదేశములో మనగుడ్డలను మనము చేసికొనిన, ఇతరులకెట్లు కట్టువా? ఇతరులకు కోపము వచ్చునేమో అని మనమేల మన భర్తమును విడనాడవలెను? తెల్లవారుత ము 'యూనియన్'కును పట్టుకొనెదమను. మనము మనవారితో పతాకమును పట్టుకొనరాదు!! ఏమి అన్యాయము! వాగ్మూలము నందు కలగజేయుట చేయుచుండెనని వారిని చూచివుడు, వాకు అన్యాయము గలిగింది. కేసును వారితోపాటు జెయిలుకు వెళ్లవలెనని కోరిక గలిగింది. కాని బయటయండి మనదేశమున చేయవలసిన పనితో గలదని మిత్రులు నివారించగా కేసు విరమించుకొనవలసి వచ్చెను. ఆనలగజేయుటతో కొందరితో కేసు కలసి మాటలాడినది. వారియత్నమును, వారి పట్టుదల, ఎక్కడా తప్పుకొనుట గలిగినవారును. ఎప్పుడును మందిరమునకు వెళ్లి యుండిరి "అత్త వారింటికి పోవు పట్టుమే ము తెలుసుకు వెళ్లుచున్నా" మని వారుచెప్పిరి. (ఇప్పుడు వారు మొదట నిలిచియున్న పోవుచుండినారు. తెలుసుకోవలసినది అప్పుడు వారిని వదలి యుత్తరపుచేసిరి. మనవారు యుత్తరపును నిరాకరించి జెయిలుకు పోవుచున్నార. ఇప్పుడు వద్దతియు నిలిచినది. రయిలు ప్రేమనాద్యనే పట్టుకొనుచున్నార. వాగ్మూలము తెలుసుకొని పతాకము పట్టుకొనిరి ముందుల ఇతరులకు చూపిరి. తెలుసుకునలో దిగిన ఒక్కరినికొక్కరిని కట్టివేయుచున్నాడు. అక్కడకు వెళ్లువారు వృత్తిలేనివారిని అన్యాయముగ ప్రకటించ మొనరించినారు. విద్యావంతులు, ధనవంతులు, పేద వృత్తిలేనివారు ఎందరో అన్యాయ పోవుచున్నారు. నేనప్పుడు నుండగా ఒకయనకుని చూచితిని. అతనికి ఇరవది యేడువేలరూపాయల ఆస్తిగలదు. అతడు అన్యాయముతో జెయిలుకు వెళ్లుటకు సిద్ధముగనడెను. ఈ కథలనాగి వృత్తిలేవా? తరువాత ఇప్పుడు స్వరాజ్యప్రతిభ సహాయ సహకారముగ నుండిన ఎన్. ఎన్. వరదాచారిగారు కలం పేరిట ఈ కథలను వ్రాసెను. అయిన ఎం. ఎ. డి. ఎల్. యం దుత్తరమైనాడు. అయిన కేంద్రమునా? ఇప్పుడు వారి స్వాతంత్ర్య మును భంగముగ నున్నది. దానికెట్లు తిప్పింపు వారు తిప్పింపు.

స్వాతంత్ర్యము లేనిదెవరికి?

గాంధీమహాత్ముని కా-మనకా?

ఈమధ్య హైదరాబాద్ లో జరిగిన గాంధీయ హత్య విషయమును గూర్చి కేసుగిరి అయ్యగారు ప్రకటించిన తీర్మానముపై జరిగిన చర్చనంతట చదివినయెడల, మనస్సును అయినయే ముఖముగ నున్నాడని స్పష్టమగును. మనకుబయట బాహ్యంగా స్వాతంత్ర్యములేదు. అయిన అక్కడ ముఖముగ తన పనులను తాను చూచుకొనుచున్నాడు. మనము రైలులోనికి వెళ్లము. బస్సులోనికి వెళ్లము. మనము నిద్రముగ స్వరాజ్యమును కోరుచుంటిమని మనకు నిద్రముగ అనుభవమొందెనని వాగ్మూల సంరంభమునందు స్వరాజ్యపతాక

హైకోర్టు వార్తలు

[గౌ. న్యాయ, రామేశం, వ్యాసమూర్తిగారు]

గాంధీయము రద్దీశ్రవము

అల్లరి కేసును కేరమాచే తెలుపడ ఆడిమిలో డెవల్యూటి మేజిస్ట్రేటు వేరే పేర్లతో అనువాదముని మర 16 నుండినారు మానవల 10కిమీ మును ఒక్కొక్కరికి రూ 50 బాల్కనా రూసు విధించియుండెను. నన్నటిదిను వారిపై ఎ. ఎల్. ఎల్. రాజుగారు గౌ. న్యాయమూర్తిగారు ఆ 17 నుండినారు మనకు క్రిమినల్ రివిజన్ పెట్టినను వెళ్లిరి.

ప్రాసీక్యూషన్ కేసు రువిధముగనడెను:—అల్లరి వారు (వేంకటేశ్వర్లు) మై. వరమనాగు శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి వారి రద్దీశ్రవము 12-2-1922 వారు జరిగినప్పుడు ఆతడు గాంధీయమును రద్దీశ్రవమునందు చెను. దేవాలముచూచుకొని త్రవ్వకు మైలవరం జమీన్ దారున కిది తెలియగానే, ఆతడును తీసివేయించి వలసినదని కోరెను. అప్పుడీ అల్లరి వారలందరూ కలసి రద్దీశ్రవమునుండిన వారిచేతుల నీవ్వేసెరట. అప్పుడు వీరే ఆత్రాళ్లను వెదమార్చుటలాగి ఉత్సాహముగిగా రద్దీశ్రవము పోవకుండులాగున ఆత్రాళ్లపై నిలుచుకొనెరట.

అల్లరి వారలందరూను ఒకేయిద్దేశ్యము లేక ప్రతివారూను వారును సుయమునకు తోడ్కొని పనిచేసెదనియు, కనుక ఆ కార్యము 147. వి.సి.సి. కేసున కొందరు రాగలదనియు, ఏకాదేశ్యము లేనందున అది ఆక్రమమునా వేరముగ పరిగణింపబడదనియు అల్లరి వారుల కత్తుమున వాదించెదెను.

గౌ. న్యాయమూర్తి రివిజన్ పెట్టినను నంగీరించి అల్లరి వారుల నందరిని జామీనుపై వదిలిపెట్టెను:—అట్లు ఉత్తరపు చేసిరి.

మాను పట్టుకొనవలెను. అప్పుడు నిరంకుశాధికారులు గుడ్డములతో ఆయుధములతో పటాటా కముతో తిరుగుచుండును. మనవారు చిన్నపతాకముతో నుండును. వారిని చూచిన ధృష్టి:—తెలుసుకు. అట్టిధిలో కేదలి పుకరుగు దివను. కేసు వాగ్మూలం దనేటలు పతాకమును కట్టిపెట్టుచున్నారు. ప్రతివారూను నన్ను ముందు జైలుకు పంపును నన్ను ముందు జైలుకు పంపుడు - అని యనుచున్నారు. అప్పుడు అన్నిరాష్ట్రములవారును నున్నారు. వారందరూను ప్రాణమునై:—దేవులకు సిద్ధముగానూ. ఒక రివిజన్ సంకల్పముల వృద్ధిదో:—నాకు తమనుమని వాగ్మూలమునకు తెచ్చివాడు. మేమునితో సంభాషించితిమి. అతడు జెయిలుకు వెళ్లుటకు సునిధిదై వచ్చెను. మరి ఆ కట్టినా దెండులని ప్రశ్నించితిమి. కేసు జెయిలుకు పోయెదను. కాని అంగీకారమున చాలదు. వామనుమనూడ జెయిలుకు బంపిగాని వాకు సంకల్పి:—అగదని ఆన్యాయము బదులు చేప్పెను.

అవకాశము

కేసునుందు ముందు ముప్పదికోట్ల ప్రజలున్నారు. వారిలో ఒకటివేలమంది పోయిన నష్టము గలగునదేమియులేదు. పాముగాటులకలన, ఇతరవ్యాధులకలనను ప్రతిసంకల్పమును ఎంతకుండి చనిపోవుటలేదు? నే దెండులో జెయిలుకుపోవుచున్నారు. ఏదిభయము నైను వనము వాతీయ పతాకమును సంక్షోభపరచెను. మనము మనహత్యకు కాపాడుకొనవలెను. మన మొకరియెడల క్షేమభావముగలిగియుండుటలేదు. ఒకరికి నష్టము లింపుటలేదు. కాని మనహత్యకు కడ్డమునచ్చివుడు ఎప్పుడును మనము దానిని నిజమైపుకొనవలెను. నిజమైపుకొనలేకున్న మనకు స్వరాజ్యము లభింపదు. మన హత్యకు మనము నిజమైపుకొని, మనయితరపక్షమున మనము ప్రవర్తించితిమేని, గాంధీయ హత్యకు జెయిలుకునన్న దుఃఖపడవలసినదేను. మనకట్టి యదరకేసు లనేములు గలగును. ప్రతివారి ఇంతులకు సిద్ధముచేసి రాగలమానమున కింతకుండి రట్లతో స్వరాజ్యపతాకములను కట్టిపెట్టి మనకుమోక్షమును తెల్లడిచేయవలెను:—(వార్తాధ్యక్షులు.)

వనమృదుమోక్ష, అతిపు మనమృదు, గిద్దె రంగయ్య నాయకు, ఎం. ఎన్. మునిస్వామయ్యగారును వాతీయపతాక ప్రదర్శకులుగూర్చు మాటలాడిరి.

సభ ముగియవచ్చుటికి 8.15 గంటలయ్యెను.

మోహిని తెలుము

మోహిని తెలుము 1.5 అయిన 0.15 రెండుగిరి అన్యాయమునందుండి పో బొంబులును మున్నా.

వాతావరణస్థితి

1923-సం॥ నూరైసల 19-వ తేది గురువారము

జిల్లా ముఖ్య నగరములు	కొత్త 24 గంటలలో అత్యధికము	కొత్త 24 గంటలలో అత్యల్పము	కొత్త 24 గంటలలో వర్షము	వర్షము	వర్షము
గోపాలపురం	88.0	79.1	...	6.39	4.6
కోరాపుట్	...	...	...	...	...
విశాఖపట్నము	98.0	81.4	...	2.88	5.16
కాకినాడ	98.1	79.0	...	2.86	5.70
మచిలీపట్నము	95.8	76.2	0.50	4.82	8.75
గుంటూరు	...	...	...	...	...
కర్నూలు	91.2	75.7	...	5.17	1.08
బళ్లారి	89.7	75.5	...	1.81	1.08
అనంతపురం	...	...	...	...	...
కడప	97.9	76.8	0.06	1.79	8.58
నెల్లూరు	98.3	78.1	0.02	1.78	1.40
మద్రాసు	96.1	81.2	...	2.70	1.44
కడపూరు	97.8	77.5	0.08	8.12	0.08
వెల్లూరు	...	...	...	...	...
సీలము	91.3	74.1	0.01	2.48	1.81
కోడంబరూరు	87.1	74.8	...	1.77	0.79
తిరుచునాపల్లి	97.5	81.8	...	1.12	1.12
వాగపట్నము	96.8	82.7	...	1.09	1.29
పుదుచ్చోటి	...	...	...	...	...
నభర	95.2	79.8	...	0.56	2.08
పాంబన్	90.9	78.1	...	0	0.51
తిరునల్వేలి	...	...	...	0.81	0.49
తిరువేంగళము	81.5	78.4	0.44	28.56	5.82
కోచ్చిక్	84.9	76.6	0.40	19.29	6.87
కాలికట్టు	85.2	79.8	...	49.97	2.78
మంగళూరు	88.1	71.9	1.08	64.29	2.77
బెంగళూరు	76.3	65.9	0.88	0.88	0.89
హస్సన్	...	...	...	...	...
మేరకార	66.6	61.0	1.20	49.78	1.80
తెలూరు	...	...	...	...	...
మోదాపాట్	...	...	...	...	...
కర్నాట	...	...	...	...	...
రత్నగిరి	...	...	...	...	...
బొంబాయి	...	...	...	...	...
హాలాపూరు	...	...	...	...	...
కొడైకనూర్	64.8	51.3	...	8.26	8.92
ఉదయపేట	...	...	...	...	...

సర్కారులు :- బండియలో 0.50 వర్షము మరినను మొత్తమునా వర్షము దట్టముగ బడినది. ఒకటివేడిమి 8.2, 4.2 డిగ్రీలు ఎక్కువ విశాఖపట్నములో రాతివేడిమి 2.1 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

దక్కన్ :- దేవల్ చినుకులుబడినవి. వర్షము సామాన్యముగ నున్నది. కడపలో వ.టివేడిమి 2.8 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

కర్నాటకము :- కడప నెల్లూరులో చినుకులు బడినవి. వర్షము ఒక మోస్తరుగ నున్నది. మద్రాసులో అధికవర్షము రాతివేడిమి మద్రాసులో 2.8 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

సి. చెంగల్పూరు మొదలయ్యారు.

వాతావరణ స్థితి.

కీ. కే. రివరెండు డాక్టరు ముల్లరు

విల్లగారి మరణవార్త తెలియగానే 17వ తేదీని సలములో కోరాలయన, వారలమును మూసబడిన (అ.కే)

మణిలాతాడు
7 అంగుళములు పట్టుకొలత మును అన్ని విభాగాములలోను గలవు. స్థానముండి తక్కువ యివ్వబడును.
R. బెన్టు అయి కో. లిమిటెడ్
తిరువనెల్ల మొ. 60, మద్రాసు.
విశాఖపట్నములో ముఖ్యముగా వ్యాపారము జరుగుచున్నది.

స్వరాజ్యపతాక సంరక్షణము

నాగపూరులో జాతీయపతాక సత్కార హమ్మను సాగించుటకు

భారతీయ కాంగ్రెసు కార్యసంఘమువారు

శ్రీయుత వల్లభాయీపటేలుగారిని కోరిరి

శ్రీమతి కస్తూరిబాయిగారు ఎరవాడ చెరసాల కేగి

గాంధీమహాత్ముని సందర్శించిరి

18 వ తేదీవరకు అరెస్టుల మొత్తము 1169

దేశమునందంతటను ఉత్సాహములు బహిరంగపడెను

మహాత్ముని సందర్శనము

శ్రీమతి కస్తూరిబాయిగారు

శ్రీమతి కస్తూరిబాయిగారును శ్రీయుత దేవనాథుగారిని ధిగారును యితరులను పూజానగరమునకు వెళ్లిరి. వారు 16 వ తేదీ మధ్యాహ్నము యరవాడ చెరసాల కేగి మహాత్ముని సందర్శించిరి. 17 వ తేదీ మధ్యాహ్నము వారు పూజానగరికి అనంతరము వారు రైలులో బయలుదేరిరి.

నాగపూరులో 17 వ తేదీ అరెస్టులు

17 వ తేదీ రాత్రిపూట మండలమువారు 4 గురు సత్కారహమ్మను మొనరింపగా వారిని అరెస్టు చేసిరి. 16 వ తేదీన వందల వద్ద అరెస్టు చేయబడిన వారికి 17 వ తేదీన చెరసాల కేగిరి. 18 వ తేదీన చెరసాల కేగిరి. 15-16 తేదీలలో రైలు స్టేషను వద్ద అరెస్టు చేయబడినవారిలో 80 మంది కేసు విచారణ 17 వ తేదీన జరిగినది. వారిలో 4 గురు పూచీకత్తుల నియోగిగా వారిని వదిలిరి. తక్కిన 26 మందిని చెరసాల వద్ద కేసు విచారణ చేయబడినది. 17 వ తేదీన రైలు స్టేషను వద్ద 22 మంది (కొన్ని, బేనారసు, కరాచి, ముగ్ల బుట్టి) - అరెస్టు చేసిరి.

17 వ తేదీ తిరిగివార్త

18 వ తేదీ సత్కారహమ్మ జరుగకుండ చేయుటకు ఉద్యోగులు బహుశ్రమము చేయుచున్నారు. ఎటులైన 18 వ తేదీన దినమంతయు సత్కారహమ్మ జరుపబడును. 18 వ తేదీన జరుగవలసిన కార్యక్రమమును 17 వ తేదీన సాగింపు చేసిరి. గోడలకు జోటీసుల నంటించిరి.

సేతు జమునాలాలు బహుజాగారు

చెరసాలలో సేతు జమునాలాలు బహుజాగారికి కాగితములపై రూట్లు చేయుటకు నియోగియైనది.

మహాత్మ భగవాద్గురుగారు

మహాత్మ భగవాద్గురుగారు చెరసాలలోనియ్యబడు పదార్థములను భుజి-పననుటచే స్వగృహమునండి భోజనము తప్పించుకొనటకు సుమతి యిచ్చుటచేసెను.

ద్రవిడవలంటీరులు

ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యం, పి. మునిశిఖారావు, ఎస్. ఉస్మాను ఖాను సాహెబు, డి. నయ్యదు హుస్సేను, కే. ఆర్. సారీనాథు, పి. ఎస్. రామయ్య, ఎస్. రామచంద్రయ్యగారు నిన్న నాగపూరులో సత్కారహమ్మ మొనరించి యందు గని ద్రవిడరాష్ట్ర కాంగ్రెసుకార్యదర్శి తిరిగివెను.

18వతేదీన నాగపూరులో అరెస్టులు

ఆంధ్ర లిద్దరుగూడ అరెస్టు చేయబడిరి

18 వ తేదీ ఉదయమున ఆంధ్రు లిద్దరును, పాంచాలు లిద్దరును, బీహారు వారిద్దరును, మూడు తెగలుగా సత్కారహమ్మ మొనరింపగా వారిని ఆరు గురిని అరెస్టు చేసిరి. తరువాత బొంబాయివారు ఆరు గురు సత్కారహమ్మ మొనరింపగా వారినిగూడ అరెస్టు చేసిరి. (స్వరాజ్య)

నాగపూరులో 18 వ తేదీ సత్కారహమ్మ

18 వ తేదీ తొందరలు లేకుండ గడచిపోయినది. నిన్న పగలు 10 గంటలు మొదలు సాయంత్రము 6 గంటలవరకు 20 మంది కాంతి ప్లేయోధులు 9 జతలుగా సత్కారహమ్మ మొనరించి అరెస్టు చేయబడిరి. మరి 6 గురు కాంతి ప్లేయోధులను 20 మంది పోలీసులు మరయ్యేదారిని పతాకమును ధరించి నిరోధిత్వదేక్షమున ప్రవేశించిరి. వారినందరిని (26 మంది) పోలీసువారు అరెస్టు చేసిరి. నిన్న రైలు స్టేషను వద్ద ఎరిసి అరెస్టు చేయబడినది తెలిసినది. కట్టణమున మొత్తము 46 గురిని అరెస్టు చేసిరి. (ఆ. పే)

నాగపూరులో ఆంధ్రవీరుల సత్కారహమ్మ

స్వరాజ్యభక్త సంరక్షణార్థమై, పశ్చిమగోదావరి మండలమునండి నాగపూరు నుండి శ్రీయుత దేవనాథులకు చెరి ఆరుమాసముల కేసు విచారణ, చెరి ఒకమాసము విడిచిపెట్టినది విధింపబడినది కేసు సమాచారము తెలియబట్టినది. వీరిలో శ్రీయుతలు, సత్తరాజు రామమూర్తిగారును, నిడమర్తి వెంకట ఉమామహేశ్వరరావుగారును, భోగా నాగభూషణంగారును 9 వ తేదీన బంధింపబడి, 10 వ తేదీన విడుదలయిరి. ఈయం సత్కారహమ్మగారును. మహాత్ముని అబ్దుల్ హసీం సాహెబుగారును, బుయ్యసెట్టి శేషారాంంగారును 10 వ తేదీన బంధింపబడి 11 తేదీన విడుదలయిరి. ఆంధ్రదేశమునండి యేగిన సత్కారహమ్మలలో నియోగి మూడవవాడు. వీరిలో న్యాయాధిపతి జరిమానా విధింపబడినారు. ఆంధ్రరాష్ట్రమున పతాకపుటనుండి సుమరభూమిశ్రీకుటుంబ, విచ్చిగ భటులు వెళ్ళుచుండి వచ్చుచున్నారు. స్వాతంత్ర్యమూలము భారతదేశమున గాఢముగా వీచుచున్నది. ఇట్లుగి విజయమున గాంచినగాని యెదుగునది గాదు. గాంధీమహాత్ముని తపము ఫలింపజేయునా?

వేలూరి సత్యనారాయణ

ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు సహాయ కార్యదర్శి

కాకినాడలో పతాకోత్సవము

కాకినాడలో నిన్న పతాకోత్సవము మహాత్మాహమ్మతో జరుగవలెను. 7-12-1921 తేదీన కాకినాడలో జరిగిన పతాకోత్సవమును నిర్మితి ఉత్సవము స్మరణకు తెచ్చెను. ఆపుకు శ్రీయుత బుయ్యసెట్టి సాంబమూర్తిగారిని అరెస్టు చేసిరి (జిల్లా మేజిస్ట్రేటు) గారి ఆజ్ఞపై ఉత్తరపున కృషిచేయుచు వేలూరి పాముల పతాకములను ధరించి ఊరేగింపులు జరిపిరి

నిన్ను మహాత్మాగాంధీ లోకమాన్యతలకు ప్రముఖుల కుటుంబము సాంకేతిక కేటమువైకుండి పతాకములతో గొప్ప ఊరేగింపు జరిపిరి. నాటకానా మున్నగు మంగళవాద్యములను జాతీయగీతములను ప్రబలియుండెను. వేలూరి పాముల బాధునిధి యంతయు నిండిపోయిన రాకపోకల కభ్యంతరము కలుగకుండ గలభా జరుగకుండ కాంతముగను సుకమముగను ఊరేగింపు సాగింపబడినది. సాయంత్రము 6 గంటలకు ఊరేగింపు పుర మంది రమును చేరెను. ఆరట శ్రీయుత పురములను 5000 మంది మైగానమున చేరియుండిరి. గోవా వరకుండల కాంగ్రెసుసంఘములను భారత కాంగ్రెసు సంఘ సభ్యులను బుయ్యసెట్టి సాంబమూర్తిగారు రాకభ కభ్యంతరమొందిరి. స్వరాజ్యపతాకము నెత్తుటకు భారతీయులకు హక్కులదని నిదర్శనపూర్వకముగా చూపబడినది. నాగపూరు కల్లి సత్కారహమ్మ మొనరించెదమని చాలమంది యువకులు ముందుకు వచ్చిరి. గాంధీ మహాత్ముని విడుదల చేయ

వలెను తీర్మానమును మితవాదులు కొందరు భారతకానకసభలో నుపసాదించుటను నిరసించిరి. ఆవాచ్యములను కానకసభ్యుల దౌర్బల్యమును నిరసించుచు వధ్యుడు దుష్కృతినించెను. కాంగ్రెసుకార్యదర్శి శ్రీయుత తిరుమలరావు, కేశరాంధరి దుష్కృతినిబుచ్చు (మండలసంఘ ఉపాధ్యక్షురాలు) గార్లును మరొకందరు నుపసాదించిరి. రాత్రి 9-30 గు సభముగినినది. (తిరిగివార్త)

వేలూరులో పతాకోత్సవము

నిన్న వేలూరులో పతాకోత్సవము జరుగవలెనుగా జరిగినది. కేశభక్తుడు కడపకును ఊరేగింపుతో నుండెను. బాకాపి థిలో నంతటను యితర వీరులతోను గూడ గృహములపై పతాకములెత్తబడినది. సాయంత్రము 5-30 గు ఊరేగింపు కాంగ్రెసుకార్యాలయమునండి బయలుదేరెను. ఊరేగింపు రాయాజీవి థికి వచ్చునది 5-10 మంది యుండిరి. అచట కేశభక్తుడు వచ్చెను. శ్రీ ఆంజనేయ స్వామి దేవాలయమున శ్రీలసభలో కేశభక్తుడు ఉపసాదించెను. (తిరిగివార్త) జాతీయ పతాకమును కేటానియుండుట సదస్సు కనువిందుగా నుండెను. మంగళవాద్యములు మ్రోగుచుండెను. భజనలు జరుగుచుండెను. వారిలో హైదరాబాద్లో కాకినాడలో (ప్రాచై) టిరు రామకృష్ణయ్యగారు కేశభక్తులకు ఫలప్రసాదం చందనతాంబూలాలను తిలకునిధికి కట్టుమును సమర్పించిరి. రాత్రి 9-30 గు కేశభక్తుని బసద్ద ఊరేగింపు విడుదలయెను. (తిరిగివార్త)

దేశభక్తుని ఉపన్యాసము - ఒకసవరణ

17 వ తేదీన దేశభక్తుడు వేలూరులో నొసంగిన ఉపన్యాసమునందు తనదానము భాషానిరీకరణమున నరిగా వెల్లడింపబడలేదనియు, ప్రస్తుతము కానకసభలకు వెళ్ళుసమయము గురించి తా నేమియును విచరింపలేదనియు, నాగపూరులో జరుగుచున్న సత్కారహమ్మను మితవాదు లాక్షేపింపగా వారికి ప్రత్యుత్తర మిచ్చితినియు కానకసభలో మితవాదులు చేయుచున్నవని నిష్పరియోజక వనియు, సంస్కరణములను గూర్చి ముఖ్యముగ తీర్మానములను రద్దుచేయుటకును సర్దిఫీకెటు అధికారములను చట్టము ననుసరించి వెల్లడింపకును రాజప్రతినిధిని గవర్నరులకును అధికార ముండుటచే సంస్కరణములు వ్యర్థములనియు తెలిపితినియు చెప్పెను. దేశభక్తుడు కేడు వేలూరునుండి మాకు తిరిగివార్త సంపెను. ఇందులకు మే మెరియుచు చింతింపవలెను. (ఆ. ప. స.)

వేలూరులో పతాకోత్సవము

17 వ తేదీ సాయంత్రము (పాంధ్రసభ జరిగినది. శ్రీయుత ఎరమిల్లి మంగయ్యగారు రథ్యుత్తర వహించిరి. 18 వ తేదీన జరుగవలసిన ఊరేగింపుకుగూర్చియు నాగపూరులో జరుగుచున్న సత్కారహమ్మను గూర్చియు వివరమును శ్రీయుత దండునారాయణరాజుగారు రువ్వించిరి. 18 వ తేదీ ఉదయమున జాతీయకళాకాల ఉపాధ్యక్షురాలును విద్యార్థులును ఊరేగింపు సాగించిరి. జనార్దనస్వామి వారి దేవాలయమున అరెస్టులు (పార్థసలు జరిగినవి. సాయంత్రము కాంగ్రెసు ఊరేగింపు పతాకములతో ముఖ్యవీరులగుండ జరిగినది. మహాత్ముడు మున్నగు నాయకులకుటుంబము మంగళవాద్యములతో నూరేగించిరి. పురమందిరావరణమున బహిరంగసభ జరిగినది. జాతీయపతాకములెత్తబడినది. శ్రీయుత గజపల్లి రామచంద్రరావుగారు రథ్యుత్తర వహించిరి. జాతీయకళాకాల విద్యార్థులు జాతీయగీతములను పాడిరి. నాయకులు పతాకోత్సవమును గూర్చియు సత్కారహమ్మను గూర్చియు నుపసాదించిరి. (తిరిగివార్త)

గుంటూరులో పతాకోత్సవము

కట్టణమున పతాకోత్సవ మధికోత్సాహముతో జరుగవలెను. చాలమంది యిండ్లపై జాతీయపతాకముల నెత్తిరి. పతాకములతో వేలూరి ప్రజలు ఊరేగింపులు జరిపిరి. స్వరాజ్యమైదానమున శ్రీయుత గొల్లపూడి పుల్లయ్యగారిఅధ్యక్షత కింద బహిరంగసభ జరిగినది. శ్రీయుతలు నడింపల్లి వరసింహారావు (మ్యునిసిపలు ఛైర్మన్లు), ఉన్నత ఓక్సినారాయణ, డాక్టరు కర్క, అన్నాపూడి కామేశ్వరరావు (రాజేడ్ల), గార్లు పతాకోత్సవ (ప్రాముఖ్య)నుగూర్చి భీకావస్వామిలను నొసంగిరి. "సేతు జమునాలాలు బహుజా, అబీనాది, మహాత్మాభగవాద్గురు మున్నగువారు పతాకసంరంధమున కార్యాగ్రహమున కంపబడిగాని వారిదేశీన సీసభ వా రభివందించుచున్నార. నాగపూరు సత్కారహమ్మ సంఘమువారిపట్ల సానాధుతిని వెల్లడించుచున్నాను నాగపూరులో అరెస్టు చేయబడిన గుంటూరు కాంతిప్లేయోధులను ప్రకరించుచున్నాను" అను తీర్మానము లానభలో నుపసాదించెను. (తిరిగివార్త)

అపరచురగిరి పతాకోత్సవము

నిన్న అపరచురగిరిలో నున్న అపరచురగిరి జరిగినది. చాలమంది కుటుంబములు పాల్గొన్నారు. ఉదయమున 8000 మంది స్త్రీలు బాల్యమును పురుషులను పతాకములతో నూరేసింపు జరిపి సంతోషమున కేగిరి. అచట కల్లభాయి వంటలుగా రుచిపండిరి. కాకతూరుపల్లి అచట కల్లభాయి మును సేదపింపలేని భారతకాంగ్రెసు కార్యసంఘమువారు కల్లభాయిగారిని కొంటుచే వారు కాకతూరు కల్లభాయి అపరచురగిరి పాటలకు 18 వ తేదీని కడపటిసంతోషము జొరగిరి.

వల్లభాయి వంటలుగారి సందేశము

“మీ రింతవరకును మీతవారులతోను ప్రభుత్వోద్యోగులతోను ఎట్టి పొందును కలిగియుంటిరో యికమీదటగూడ నట్టిపొందునేకలిగియుండవలెను, ముగిసిపలుపన్నుల నిరాకరణము నిలువేస్తామి యుండవలెను. ముగిసిపలు సంఘమును రద్దుపఱచినప్పటి నుండియు జాతీయ ప్రాథమిక పాఠశాలలను స్థాపించు విషయమున ఋణపడవలసి వచ్చుచున్నది. ఇప్పుడు మరల దొరతనము వారు ముగిసిపలు సంఘమును నెలకొలుప దలచిరిగాన దొరతనమువారు సభ్యులపైని శ్రేణియేను సినిమిదావారు భయపడకుండ వారిలో పోరు జరుప గలవారినే ముగిసిపలు సంఘసభ్యులుగా ఎప్పుడొనవలెను. మీరందరును వాగపూరు వెళ్లి సత్యాగ్రహ మొనరింపవలెను. లేనిచో ఒక సంవత్సర ఆదాయమును తిలకు స్వరాజ్యనిధి కొనగవలెను” అని వల్లభాయి వంటలుగారు నుడివెరి.

కేరళవంటలు

అర్. వెంటరామకర్మ వి. పి. (పాలఘాటు మండల కాంగ్రెసు కార్యదర్శి) గారి వాగవత్సము (కేరళ వంటలు, కోచున్న కామయ, టి. ఆర్. దొంపామయ్యగారు మొత్తము కలసియు మొదటి కేరళ కేరళ కాంతి యోధులు పాలఘాటు నుండి కాంగ్రెసు పార్టీకి కర్మ గారి భార్య యొక్క కుమార్తెలతో కలసి పాఠశాలలను కేరళ వంటలు కలసియున్నది. ప్రతిపది పాన్సమ్యగారును యితర పాలఘాటు కాంగ్రెసు ప్రచారకులును యీ యోధులను ఉలక కొట్టెలను సేవలతో పీడ్చుకొనిరి. ఒక రాట్టమును ప్రతిపది కేరళవంటలు కల్లభాయి కాంగ్రెసు కార్యాలయమువారికి తెలియజేసి గోరెనని ఆమె కింద రుసు సాగనంపునపుడు కొరెను. (హిందూ)

కలకత్తాలో పతాకోత్సవము

నిన్న కలకత్తాలో పతాకోత్సవము జరుపబడినది. కాంతియోధులను కాంగ్రెసు ప్రచారకులను పతాకములను ధరించి ఊరేగింపు జరిపిరి. సాయంకాలము బహిరంగసభ జరిగినది అల్లర్ల లేమియును జరుగలేదు.

లాహోరులో పతాకోత్సవము

నిన్న లాహోరులో పతాకోత్సవము కాంతియోధుల జరిగినది. సాయంకాలము పతాకముల ఊరేగింపు జరుగవలసింది బయటపడి అనర్హులనుగా బ్రాహ్మణులు చేరెను. అచట బహిరంగసభ జరిగెను. కాంగ్రెసు కార్యాలయముల వైపున కొన్ని దుకాణములవైపున నివాసగృహములవైపున పతాకములెత్త బడినది. కాంగ్రెసు సంఘమువారును భిలాభతు సంఘమువారును కలిసియు ఉత్సవమును జరిపిరి. అల్లర్ల లేమియును జరుగలేదు. (ఆ. ప్రె)

అలహాబాదు ముగిసిపలు సంఘము

అలహాబాదులో నిన్న (18 వ తేదీ, ముగిసిపలు కార్యాలయమువైపు కర్మకాండ పతాకములెత్తవలెనని తీర్మానము 18 వ తేదీని జరిగిన ముగిసిపలు సంఘసభలో కండిత గౌరీకంకరమిత్ర గారు ప్రవచించిరి. “ఈసభలో కొందరు విరోధావేశములు నుండవచ్చునని నేనునుచునుగాని వారి కతాకమును మనము గౌరవింపవలెనని వారు కోరుచో మనపతాకమును వారుగూడ గౌరవింపవలెననిగాన వా రీతిర్మానము కామోదింతురని నేను

మీరు సీమకమలముల నెట్లు కొనెదరు?

రెండు పద్ధతులు గలవు:

(1) అన్ని దుకాణములలోను కొనుట.

ఇటువంటి విలువగల వస్తువుల కొరకు అన్ని దుకాణములకు పోయి చేరమాడుటవలన సంకృప్తి కలుగక పోవుటయే గాక చివరకు వ్యయము వచ్చును.

(2) శ్రేష్ఠమైన పద్ధతి

చాలకాలమునకు మునుపు స్థాపించబడిన మావద్ద ఎప్పుడును మామూలుగా కొనుటయే గుంటింది. మే మే స్వంతముగా తెప్పించుట చేత తప్పక మిక్కిలి సరసమైన ధరలకు శ్రేష్ఠమైన వాటిని కొనుటకు ఆన కాళము గలదు.

ఈ వ్యాపారమునందు,

ఒకే ఖరారు ధరగల్గిని మేము నూతనముగా అవలంబించి నను ముక్తి ప్రి. ప్రతిపలు హిందూ కేసు, సర్వాధికము మొదలగు చోట్లయందు అంతటను తూర్తిగా వ్యాపించినవి. వీటిలో నిపుణుడైన వాడు ఏంత జాగ్రత్తగా కొనగలడో అదేమాదిరి అనభవము లేని సామాన్యుడు గూడ మావద్ద కొనుటకు పీలుగలడు.

మీరే

స్వంతముగా మావద్ద కొనుటవలన చాల లాభముగలదు.

సురజ్ మల్ లల్లుభాయి అండు కో

సీమకమలముల వ్యాపారమును మొట్ట మొదట ప్రారంభించినవారు,

ఒకేధరగల సీమకమలముల దుకాణము,

అక్కడ మీరు మిక్కిలి సమృద్ధిమీద కొనవచ్చును.

11, ఆదియప్పనాయక పేర్, మద్రాసు.

బొంబాయి, కలకత్తా, రంగూను అంత వర్పు (ఏజన్సీ)

బాబరు అకాలీలు

అరెస్టు చేయబడినవారి కేసు విచారణ

ఈ కేసు విచారణ లాహోరు సెషన్స్ కాలనీయల్ అగ్ వ్యుసెల మొదటివారమున ప్రారంభమగును. 70 మంది కేసు చేరుబడినది. వారిలో 6 గురు అప్రూచు లై. వారి పేలు మెంటును (వాసికొనుచున్నారు. వీరిలో 302, 120 ది కేసులకు అందరివైనను కుట్రకేసు చేయబడినది. ఫిర్యాదీల పేరులను బాంధవుల పేర్లను గుర్తుగా వాడించెదరు. స్పెషలు మేజిస్ట్రేటు విచారణ చేయును. (ఆ. ప్రె)

లాలా లజపతి రాయగారు

ఇంకను అనారోగ్యముగానే యున్నారు

ఈమధ్య లజపతి రాయగారు చెరసాలలో అతి దుర్విరళములను బాధపడిరి. అందువలన నీరసనీతి అధికమైనది. చికిత్స చేయుచున్న వైద్యులు ప్రతిదినమును కెళ్ళి లాలాజీని చూడ వీలులేదు. వారు ఆ ను మ తి ని కోరక లేను వారమునకో సరిమూర్తమే వారికనుమతి యయ్యెను. లాలాజీ బంధువులు చూడబోయినచో వారిని లాలాజీ దిలోనికి వెళ్ళనియ్యరు. లాలాజీ చాలమారులు నడచిరన్ను వారితో మాటలాడవలెను. ఈ నీరసనీతిలో అటుల నడచిరన్ను లాలాజీ చాలకష్టముగా నందును. వారితో మాటలాడుచున్నచోనేపుడు లాలాజీ హాయిగయ్యె యుండవలెననిగాని కండుకొన వీలులేదు. అదియును శ్రమకరముగానే యుండును. లాలాజీ బంధువులు అంపింపందము కామనూరలును ఉద్యోగులు తొగ గొట్టి వేసిరి. శ్రోత్రసాక్ష్యములను చేయుటకు బదులు యిదివరకు చేయబడిన సాక్ష్యములనుగూడ తీసివేయుచున్నారు.

ఎన్ని యిట్లుండు అ కలుగుచున్నను లాలాజీ ఉత్సాహము కొంచెము యి న కొరత పడ లేదు. ఈ కేసు సాకడమియును లెక్కచేసినటులే కనపడదు. లాలాజీ వ్యాధిని గూర్చి దొరతనమువారికికర కోర్కె ప్రకటనయైనది చెయ్యలేదు. వైద్యులు మాత్రము వ్యాధిని బాగుగా నిర్ధారణజేసిరి. వారికానిముసూడ నిర్ణయించిరి. అదిచాల ప్రతిపాదనగా నేయున్నదిని మహాబుక్ష్మీ గా కాంగ్రెసు కార్యదర్శి భాగ్యం సత్యపాలు గారు 17 వ తేదీని లాహోరునుండి రిటెనెంసెను. (స్వరాజ్య)

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

1928 వ సం. జూలై నెల 19 వ తేది

గురువారము

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లాభము

రైల్వే, ఇన్డస్ట్రీలు, కార్మిక, ఇండియా ప్రభుత్వమువారు ఇంగ్లండులో ఋణము దీసికొనిరి. ఋణముచ్చినవారు నడ్డికొరికిచ్చిరిగాని, ధర్మార్థము గాదు. ఐనన, కొందరు బ్రిటీషు ప్రముఖుల దృష్టిలో, అప్పిచ్చినను హిందూదేశమున కుత్సితముగా నిచ్చినట్లు అనే దోచుచున్నది. హిందూదేశమున కింతిమేలు జేసినందలక, ఇంగ్లండులో దీసికొనిన అప్పులో కనీసము 100 కి 75 వంతున నయినను ఇంగ్లండునందే ఖర్చుపెట్టవలయునని, సర్ రాబర్ట్ మాచ్చినుననుగారు కామన్వెల్త్లో ప్రతిపాదించిరి. ఇంతకుమున్ను రైల్వేకరీరములు మొదలగు వానిని, ఎక్కడ చాకగ దొరుకునో అక్కడనే కొనవలయునని, తీర్మానింపబడెను. ఈ తీర్మానము ఆచరణలోనికి వచ్చుటలేదని హిందువులకు పెక్కు దృష్టాంతములుగలవు. హిందూదేశమునకు గావలసిన సరకులన్నియు దాదాపుగ ఇంగ్లండునందే కొనబడుచున్నవి. ఇతరదేశములలోకన్న ఇంగ్లండులో సరకులధరి హెచ్చని తెలిసిన విషయమే. ఐనన, హిందూదేశము స్వపక్షిను పాలకదేశమునకు లాభము గలిగింపవలయును. ఇంపీరియల్ ఫ్రీఫర్మెన్స్ థిర్తి ఇంకను స్వచ్ఛందగ నాచరణలోనికి రాకజోయినను, హిందూదేశమున కది వర్తించుచునేయున్నది. ఇంకొకటిగాక, హిందూదేశములో దొరకెడిసరకులకు సయితము, బ్రిటీషుకంపెనీలకు అర్హులైయుండవలెననిగూడ, ఇటీవల వంగీకరింపబడెను. ఇట్టి యనుకూలసందర్భము లనేకములున్నను, బ్రిటీషుప్రముఖులు సంతృప్తి చెందలేదు. ఇంగ్లండునందే సరకులను కొనవలయునని శాసనము నందు జేర్చుటకు, వారు ప్రయత్నించుచున్నారు. అట్టిను ఛే బర్లేనుగారికి హిందూదేశముపై నిర్భీతుక జయమానకీటాక్షము గలదు. హిందూదేశము ఇంగ్లండునకు లాభము గలుగజేయవలయునని, వీరు ఇట్లుదలతో ప్రసంగించిరి. కొయలిమను ప్రభుత్వము కడిపోయినవిమ్మట, ఛేబర్లేనుగారు బయల్పడలేదు. హిందూదేశముపై దెబ్బదీయుటకు వీరొక్కమారు విజృంభించిరి. తమసంకుచితబుద్ధిని గనకలది. ఇంగ్లండునకును హిందూదేశమునకును, ముఖ్యస్థలము హెచ్చుటకు విరేచనంగము కారణమగును.

అందులో అప్పు దొరకకజోయిన, హిందూదేశము అనస్థలపాలయ్యెడిదని, ఛేబర్లేనుగారి యద్వైతము. ఛేబర్లేనుగారి వాక్యములను నమ్ముటకు వీలులేదు. ఇండియామంత్రిగారు సరియగు ప్రయత్నముల గావించినచో, హిందూదేశమునందే అప్పు పుట్టెడిది. లేకన్న, ఏయితిరదేశములందయినను అప్పులభించుట దుర్లభముగాదు. అప్పీయముని బ్రిటీషువారి నెవ్వరును బలవంతపెట్టలేదు. అప్పిచ్చినవారు హిందూదేశమున కెటులనయినను లాభము గలిగింపవలెనని, ఇచ్చియుండలేదు. వారి లాభము కొకు వారిచ్చియుండిరి. అప్పునకు తీక్కువ నడ్డికొరికిచ్చియుండిలేదు. ప్రపంచములో నెక్కడను అప్పుపుట్టక, హిందూదేశమునందును అప్పు దొరకనిచో, రైల్వేకార్యక్రమము,

మరికొంతకాలమాగినను ఇబ్బంది యుండదు. హిందూదేశము రైల్వేయభివృద్ధి తేకున్నను, మరి కొంతకాలము జీవించగలదు. స్వలాభము కొరకు అప్పునిచ్చి, పిమ్మట హిందూదేశముపై అనవసరనిర్బంధములను విధించుట, బ్రిటీషు ప్రముఖుల కేమాత్రము పాడిగాదు. న్యాయార్థమందుగాని, స్వార్థినునందుగాని, హిందూదేశము అప్పుదీసికొనునదల, సరకుల నక్కడ కొనెడి మరతుమీదగాని అప్పీయంని, ఛేబర్లేనుగారు దెలుపుచున్నారు. ఈ సంగతి నిజమే యనుకొందము. ఛేబర్లేను గారు కొరిన మరతుల మూలమున, అమెరికనులకన్నను, ఫ్రెంచివారికన్నను బ్రిటీషువారు ఎక్కుడు ధేదార్యము నేమిచూపిరి? వారివలెనే వీరును, ఋణదాతయెద్దనే సరకులను కొనవలయునని నిర్బంధించుచున్నారు. ఇంతకన్నను అన్యాయ ముండునా? పాలకాధికారము నవకాశముగ దీసికొని, ఇండియామంత్రి నిటుల ప్రోద్బలము జేయుట, ఏటిధర్మమో తెలియకున్నది. మరియొక రహస్యమును గూడ ఛేబర్లేనుగారు వెల్లడిజేసినదలకు సంతసింపవచ్చును. ఇంగ్లండులోని రైల్వే సరకుల ధరలు ఇతర ప్రదేశములకన్న హెచ్చుగనున్నను, ఇంగ్లండులోనే సరకులను కొనుటకు ఇండియామంత్రిగా రేర్నాటు జేయవలయునని, ఛేబర్లేనుగారు కోరిరి.

ఉన్న టిటుకంతయు ఇక్కడనే యున్నది. ఇతరచోటుల సరకులు చాకగ దొరుకుచున్నను, బ్రిటీషు సరకులనే దీసికొనునటుల హిందూదేశమును నిర్బంధింపవలయునని ఛేబర్లేనుగారి వాదము. ఆచరణలో దాదాపుగ నిటులనే జరుగుచున్నను, ఛేబర్లేనుగారిరిటితో తృప్తిపడక శాసనమునందు దిట్టనిబంధన యుండవలె నని పట్టుబట్టిరి. ఇంపీరియల్ ఫ్రీఫర్మెన్స్ వద్దతిని, వీరు కనీసీర ప్రవేశపెట్టదలచుచున్నారు పూర్వపు ప్రధానమంత్రి యగు లాయడు జార్జిగారు ఛేబర్లేనుగారికి తోడయిరి. లాయడు జార్జిగారికి, హిందూదేశముపై నెట్టియభిమానము గలదో, పాఠకులకు వివరించి దెలుపనవసరములేదు. సంస్కరణములను వీరెటుల భగ్నుముజేయ నెంచిరో, ఉక్కు చట్టమును హిందూదేశపరిపాలనమున కెటుల మూలాధారము గావించిరో, తుర్కీ విషయమై ఎట్టి యన్యాయము గావించిరో, మాంటాగూగారి నెటుల పదభ్రష్టుని గావించిరో, దెలిసిన చరిత్రయే. అట్టి లాయడు జార్జిగారికి, సరకుల గొను విషయమున హిందూదేశమునకు స్వాతంత్ర్య మిచ్చుటకు సమ్మతి యుండునా? సరకులు ఎక్కడ చాకగ దొరుకునో అక్కడ గొనెదమని ఇండియాప్రభుత్వమువారు ప్రచురించుట, ఇంగ్లండును ఢిక్కరించుట యయ్యె నని లాయడు జార్జిగారు దెలుపుచున్నారు. హిందూదేశము వైచివళంబెమునకు ఇంగ్లండు జవాబు చెప్పవలయునట. తన మార్కెట్టునందే కొనిన గాని, తా నిచ్చిన అప్పు నవయోగింప వీలులేదని, ఇండియాను ఇంగ్లండు నిర్బంధింపవచ్చునట. ఇటుల జెప్పుచో, తప్పేమియు లేదట. లాయడు జార్జి, ఛేబర్లేనుగార్ల యాదార్యము నేమని కొనియాడవచ్చును! వీరియందు, ఇంపీరియలిస్టులు గడ్డకట్టినటుల గనుపించును. సామ్రాజ్యమున నున్నందులకు, హిందూదేశమున కెట్టి లాభములు గలుగుచున్నవో చెప్ప నక్కరలేదు.

అధినివేశ రాజ్యములలో భారతీయులు మానవమాత్రులుగ నయినను కరిగింపబడుట లేదు. వారి హక్కులన్నియు నిర్మూలించబడుచున్నవి. ఇందుకు బ్రిటీషు ప్రముఖులు అసమ్మతి జూపుటకు మారుగ, వలసరాజ్యములలోని తెల్లవారలకు జేడొడుచున్నారు. భారతీయులకు స్వదేశము

నందు జన్మస్వాతంత్ర్యములు పెక్కువిధముల అరికట్టబడుచున్నవి. హిందూదేశమునకు నానాకాష్ఠా సంఘమునందు సభ్యత్వమున్నను, సామ్రాజ్య సమావేశమునందు స్థాన మున్నను, ఇసుమంతయు లాభము గలుగుటలేదు. మీద మిక్కిలి ఖర్చులధికముగ మీద ఒడుచున్నవి. ఇందుకు దోడుగ, హిందూదేశము తనకు వీలగుచోటుల సరకుల గొనుటకు గూడ స్వాతంత్ర్య ముండగూడదని, వెద్దలే వాదించుచున్నారు. వికటరుటనుగారు, ఛేబర్లేను ప్రభుత్వాలకు జనాభిచ్చుటలో, నీళ్లు నమిలిరి. ఇంగ్లండులో మాత్రమే సరకుల గొనవలయు నను నిర్బంధము లేకున్నను, 100 కి 95 వంతున ఇంగ్లండులోనే సరకులు గొనబడుచున్నవని, వికటరుటనుగారు తెలియజెప్పిరి. అందుచే లాయడుజార్జిగారు గుండె బెడరు దీర్చుకొనవచ్చును. నిబంధన లేక జోయినను, ఇండియామంత్రిగారు ఇంగ్లండు లాభమును పెంపొందించుటలో నేమాత్రము అక్రద్ధ హిందువులేను. చేరునకు మరతేమిలేకజోయినను దాదాపు సరకులన్నియు ఇంగ్లండునుండియే హిందూదేశమునకు దెప్పింపబడుచున్నవి. హచ్చినునను గారి ప్రతిపాదనముతో తమకు గల సానుభూతిని, వికటరుటనుగారు గనుకలదిరి. హచ్చినుననుగారి సవరణ త్రోసివేయబడినను, హిందూదేశ మెంత దుస్థితిలో నున్నదో కనుగొనవచ్చును. శాసనములో నిబంధన యున్ననేమి లేకున్ననేమి, వ్యవహారము లాయడుజార్జి, ఛేబర్లేనుగార్ల కోరిన రీతినే జరుగుచున్నది. హిందూదేశము ప్రతిసంవత్సర మెంత నష్టపడుచున్నదో, యూహింప నశక్యము. హిందూదేశము స్వరాజ్యమును గడించినగాని, దేశమున కట్టి యపాయము దొలగిపోదు. తనకు గావలసిన సరకులను వీలగుచోటులనుండి దెప్పించుకొనుటకు, హిందూదేశమునకు స్వాతంత్ర్యము లేనపుడు, పైపైమోగు తెన్ని బెట్టిన నేమిలాభము?

సామ్రాజ్య శాసనసభ

సామ్రాజ్య శాసనసభలో దేశాభివృద్ధి కనుకూలమగు తీర్మానములు జరుగుట యరుదు. కెనియా భారతీయుల సమస్య ఎంత ముఖ్యమో, దెలుప నక్కరలేదు. ఇట్టి విషయమునందు, భారతీయులకు ప్రతికూలముగ నిర్ణయము జరిగినని వర్తమానము దెలిసెను. ఇది నిజమో కాదో దెలిసికొనుటకు, స్టేటుకౌన్సిలు సభలో అధికారసభ్యులు ప్రయత్నింపగ, ప్రభుత్వసభ్యులు సందీయరయిరి. ప్రభుత్వసభ్యుడు, ఈవార్త అబద్ధమని దెలుపడు. జము దెల పుటకుమాత్రము వీరికికను వీలు గలుగ లేదట. సర్ బి. య. శర్మగారు ద్రవిడప్రాణాయామము బోలు జవాబు చెప్పిరి. తమకు దెలిసిన సంగతిని, భారతీయులకు జెప్పటకు, ఇండియాప్రభుత్వమువారి కేమి అభ్యంతర ముండునో దెలియదు. కెనియాలో పీఠభూముల సంగతిని తాము ప్రశ్నింపమని, ఇండియామంత్రి వాగ్దానముజేసిన మాట నిజమేనా యని, అల్లాభియి శ్యామలవాసుగారు అడుగగ, ఈ సంగతిని బయల్పరుచుటకు తమ కధికారము లేదని శర్మగారు చెప్పిరేగాని, అది కాదనలేదు. ఇందును బట్టి శ్యామలవాసుగారికి దెలిసిన వర్తమానము సత్యమనియే నమ్మవచ్చును. ఇండియామంత్రిగారి ఒడంబడిక కర్థమేమి? కెనియాపీఠభూములలో తెల్లవా రెట్టి చర్య దీసికొనినను, ఇండియామంత్రిగారు మారు మాటాడరు. శాస్త్రీ ప్రభుత్వము పరిపవార్త బట్టి, పీఠభూములు, ఎన్నికహక్కుల విషయమై భారతీయుల శ్రేయమునకు ప్రతికూల

ముగ నిర్ణయము జరిగెను. కేసరయ్య సమన్వయలో కల్ల పీఠభూమిల సంగతియే ముఖ్యము. పీఠభూమిల లోనికి భారతీయు లడుగుబెట్టకుండ జేయవలయు నని తెల్లవారిపంకల్పము. ఇందుకు ఇంకొక మంత్రిగారు పల్లె యనుచున్నారు. నీటికన్నను రక్తము చిక్కనయను అంగ సామెత గలదు. వర్ణ భేదము పూటలో వలస రాజ్యముల తెల్లవారిబాటు, బ్రిటిషు ప్రభువులుగూడ మిన్నండిరి. ఇప్పుడు జేయదగిన దేమి గలదు? సామ్రాజ్య శాసనసభయం దీ విషయము ను గూర్చి చర్చజరిగించుటకు శ్రేయగిరి ఆయ్యగారు పూనుకొనిరిగాని, అధ్యక్షుడు కనకరాదని త్రోసివైచెను. ఇప్పటికయినను మితవాదసాదరులు సహాయనిరాకరణమార్గ మవలంబించి, జాతీయవాదలతో చేతులగలుపవలదా? సత్వరస్వరాజ్యసిద్ధికి సర్వస్వము ధారబోయవలదా? ఈతరుణము దప్పిసి, మరెయ్యకతరుణ మేతెంచునా?

మరియొక తీర్మానముగూర్చి దీర్ఘచర్చ జరిగెను. సామ్రాజ్యశాసనసభయందే, ఆర్థికపుచట్టములను ప్రవేశపెట్టవలయుననియు, వీనిని మార్పుటకు స్టేటుకౌన్సిలుసభ కధికారముండగూడదనియు, స్టేటుకౌన్సిలుసభ ఇంగ్లండులోని ప్రభువులసభగ మాత్ర ముండవలయు ననియు, సమర్థు గారు సామ్రాజ్యశాసనసభలో తీర్మాన ముపపాదించిరి. ఇంగ్లండులో ఆర్థిక సంబంధముగు చట్టములను ప్రవేశపెట్టుటకు కామన్స్సభకుమాత్రమే అధికారము గలదు. ప్రభువులసభ కెట్టియధికారములేదు. స్టేటుకౌన్సిలుసభ ప్రభువులసభగ సంపట తమయద్దేశ మని, మాంటాగూగారు వెనుకదెలిపియుండిరి. ప్రస్తుతాచారిము అందుకు భిన్నముగ జరుగుచున్నది. ఉక్తపన్నును సామ్రాజ్యశాసనసభవారు నిరాకరించియుండగ, ప్రభుత్వమువారు స్టేటుకౌన్సిలుసభ వారిచే దీని సంగీకరింపజేసిరి. ఇట్టిస్థితి కొనసాగగూడదనియు, అవసరమగుచో సంస్కరణశాసనమును సవరింపవలయుననియు, సమర్థుగారియద్దేశము. హెయిలీగారి తీర్మానము నెదిరించుచు, ఇంగ్లండులోని విధానమును హిందూదేశ మనుసరింపనక్కరలేదని తెలిపిరి. రెండుసభలకును పూర్వాధికారములుండవలయునని వీరియద్దేశము. ఇది ఎటుల పాపగునో తెలియదు. స్టేటుకౌన్సిలుసభ కన్న సామ్రాజ్యశాసనసభ ప్రజల కెక్కుడు ప్రాతినిధ్యము నెటుల వహించుచున్నదో, హెయిలీగారికి తెలియలేదు. కడచిన ఎన్నికలలో కొలదిమందిమాత్రమే ఓటు జేసినరనియు, అందుచే ప్రస్తుతసామ్రాజ్య శాసనసభ పూర్ణ ప్రతినిధి సభ గాదనియు, హెయిలీగారు తెలిపిన సంగతియందుమాత్రము సత్యము గలదు. ప్రస్తుత శాసనసభ్యులీ సంగతిని గ్రహించిన, తడవతడవకును గర్వోక్తుల జెప్పియుండరు. ఇంతవరకును శాసనసభ్యులు ప్రజాప్రతినిధులని అధికారులు పొగడుచుండినను, అక్కర వీరినపిమ్మట వారు ప్రజాప్రతినిధులుగారని వలికికె. మహాత్ముడు ప్రతిష్ఠించిన, ఎన్నికల బహిష్కారపు పట్టుత్వము అధికారులచే తుదకు గుర్తింపబడినది. సమర్థుగారి తీర్మానము తుద కోడిపోయెను. అధికార సభ్యులీ ఫలితమునకు సంతసము జూపిరి. స్టేటుకౌన్సిలుసభ్యులు తమకు ముట్టవలసిన అల్లవెన్నుల విషయమున మాత్రము పట్టుదల నేమాత్రము విడువలేదు. సామ్రాజ్యశాసనసభ్యులిదివరకు ప్రయాణపు మొదలగు ఖర్చులను తగ్గించి పుచ్చుకొనుట కంగీకరించిరి. వీరితో బాటు అధికారసభ్యులు గూడ తగ్గు సొమ్మును గ్రహించుట కొడబడిరి. వీరి ఇరువురిలో బాటు, స్టేటుకౌన్సిలు

సభ్యులు గూడ తమ భవ్యములను తగ్గించుకొనుట మేలని, సర్. మహమ్మదు. షాఫీగారు కోరి వెంటనే స్టేటుకౌన్సిలు సభ్యుల కెవలేని అగ్రహము జనించెను. షాఫీగారి తీర్మానమును, సభ్యు లొకరి నొకరి కెదిరించి ఓడించిరి. స్వలాభమువిషయమున ఈ సభ్యులకు గల కట్టుదల నెంతని కొనియాడగలము! అల్లయన్నబ్యాంకుతంపున ప్రభుత్వమువారు జోక్యముదీసికొని, ఇంపీరియల్ బ్యాంకు డబ్బును వేచి పోషింపించుట, దేశములో మితిలేని అసంతృప్తిని గలుగజేసెను. యూరపియను బ్యాంకుకు గలిగిన నష్టమును పూడ్చుటకు ప్రజల డబ్బు నిలువ వెచ్చించుట, ఇదివర కెన్నడును జరిగి యుండలేదు. ఇండియా ప్రభుత్వపు ఆర్థికసభ్యుని చ్యవను ఖండించుచు, సర్. పి. యస్. శివస్వామిఅయ్యగారు దెచ్చిన తీర్మానము సామ్రాజ్యశాసనసభవారుంగీకరించిరి. కాని, ఇంపీరియల్ బ్యాంకువారు సొమ్మునిచ్చివేయుచున్నారు. శాసనసభవారి తీర్మానమునలన, అనుకూల ఫలిత మేమియు గలుగజాలదు. శాసనసభాతీర్మానములకు ప్రభుత్వమువారు బద్ధులయిన గాని, వీని వలన ప్రయోజన ముండదు. అది లేనంతవరకు, సభ్యులకు కంఠశోష గలుగుట దప్ప వేరు ప్రయోజన ముండదు.

నాయకుల హెచ్చరిక

నూటయేబదిమంది నాయకులు గలసి తుర్కీ సభినిగూర్చి యొక ప్రకటన గావించినటుల వార్తలు చెలుపుచున్నవి. తుర్కీ సమస్య అనుకూలముగ పరిష్కరింపబడినన, హిందూదేశపు మహమ్మదీయులకు ముఖ్యమగు కిలాఫాత్ సమస్య ఇంకను కొరవడియున్నది. అదిగూడ పరిష్కారమగువరకు, భారతవర్షము సంతృప్తిని జెందనేరదు. మహమ్మదీయ కవిత్రస్థలములు, మహమ్మదీయేతర జాతుల కరిపాలనమునుండి దొలగవలయును. మెస పోతేరుయా, పాలెస్తీను మొదలగు ప్రదేశములను బ్రిటిషువారి కెత్తరలో విడిచిన సంతమేలు. హిందూవులును మహమ్మదీయులును ఏకాశయబద్ధులై పాటుపడుచో, మహమ్మదీయుల కోర్కెలు పూర్ణముగ నెరవేరు నడటకు సిందియము లేదు. ఇంతవరకు చేకూరిన విజయమునకు, భారతీయులు తృప్తిజెందవచ్చును. వారి ప్రయత్నములు సత్వర విజయప్రాప్తికి దోడ్పడెను. కొలదికాలములో జరుగజూపు సంగి యత్నములలో పాల్గొనుటకు, మహమ్మదీయులతో బాటు, హిందువులును తదితరులును ఉత్సాహముతో పాల్గొనుట ముఖ్యము. హిందూమహమ్మదీయ సంయోగమువలన ఎంతటి మహత్తరకార్యములు నెరవేరనో ప్రపంచమునకు జూపుట కెంతయు వీలగును. స్వరాజ్యసిద్ధికై ఉభయయును కలసి పాటుబడవలెననియు, హిందువులును మహమ్మదీయులును పరస్పరసహకారము గనుబుడవవలెననియు, ఈప్రకటనము హెచ్చరించుచున్నది. నాయకుల హెచ్చరిక సఫలమై, జాతీయ సంయోగము బలపడి, స్వరాజ్యము అదిరకాలములో ప్రత్యక్ష మగుగాక!

మూల్లీ పేట సత్యాగ్రహము

మూల్లీ పేటలో తాతా కంపెనీవారు సేతువును నిర్మించుటకు జేసిన ప్రయత్నములు, రయితుల కెంత నష్టదామకములొ ఎల్లరకు తెలిసినవిషయమే. తాతాకంపెనీవారు జరుపదలచిన యత్నములు కొనసాగకుండ రయితులు సత్యాగ్రహమును నెలుపుచుండిరి. అప్రాంతములందు వీరికి కూలీలు సయితము నొంగుచున్నటుల గనపించుచు.

అందుచే ఆంధ్రదేశమున తెనాలిప్రాంతము లందు మూల్లీ పేటకు కూలీలను సంపాదించుటకు, అధికారులు ప్రయత్నించుచున్నటుల, విలేఖకు లొకరు వ్రాయుచున్నారు. తాతా కంపెనీవారి ప్రయత్నములు కొనసాగుచో మూల్లీ పేటరయితుల ఇండ్లు వాకిండ్లు జలమయము లగుననియు, వారు సర్వవిధముల నాశనమగుచుననియు, చెలుస నవసరము లేదు. ఇట్టివివాదప్రయత్నములకు ఆంధ్రదేశ మేవిధమున తోడ్పడుటయు అవసరకరము. ఇట్టియవాంతరిమును నివారించుట, దేశభక్తుల ధర్మమగుచున్నది. మహారాష్ట్రసాదరుల నష్టమునకు ఆంధ్రులు తోడ్పడుట ఎంతహీనమో యోచింపవచ్చును. ఆంధ్రకార్మికులకు సత్యము నెరుకవరచి, వారు గౌరవవిరుద్ధముగ ప్రవర్తించుకుండునటుల జూచుభారము ఆంధ్రనాయకులపై నిలిచియున్నది.

నాగపురపు సత్యాగ్రహము : స్వరాజ్యపక్షము

నాగపురపు సత్యాగ్రహమునకు స్వరాజ్యపక్షము తోడ్పడు ననియు, ఈయద్యమమునందు ప్రజలొడిపోయినచో, వారు స్వరాజ్యమున కసర్దులని తేలుననియు, ప్రజలకు ఆత్మగౌరవ సంయోగ స్వాతంత్ర్యమువిషయమై గల పట్టుదల ఇప్పుడు వెల్లడిగావలయు ననియు, వి. జీ. పటేలు గారు బొంబాయి స్వరాజ్యపక్షసభలో నుపన్యసించిరి. వీరి భావములను, ఇతరసభ్యులు హానించెదరా?

తెనాలి

మూల్లీ పేట సత్యాగ్రహము

ఆంధ్రదేశములో కూలీలకొరకు ప్రయత్నము ఇప్పటికే మూడు రి సంవత్సరములనుండి, తాతాకంపెనీ వారు మూల్లీ పేటలో నీటిని నిలువచేసి, విద్యుచ్ఛక్తి నధ్వనింప జేయుటకు 150 అడుగుల యెత్తుగల రాతిగోడల కట్టుటకు యోగ్యులు చేయుచున్నట్లున్నది. అందుకు ఆక్రమింపబడిన అటవీ ప్రాంతమును సంగత్తి, కూలీల దొంగకందుకంపెనీ వారి కనుట కొనసాగింపబడియున్నది అందరికీ తెలిసినవిషయమే. కనకరాద కాలము గడగన, మరల కనుట ప్రారంభించుటగాను, తాతాకంపెనీవారి యింజనీయరుగారు గుంటూరుజిల్లా కలెక్టరుగారికి కూలీలసప్లయ నిమిత్తము వ్రాసినటుల తెలియజేయుచున్నది. వారు జిల్లాలోని క్రైస్తవ ఫాదర్లకు యా విషయమును తెలియజరచగా వారు తమ తరపున ఆచ్చటి విషయములను కనుగొనివచ్చుటకు కొంతరింపవలయు వారు దిగి తెనాలి చేరి రనియు గూడ తెలియుచున్నది. వారికి రానుపోను ఖర్చులు కంపెనీవారి కధింపింతు. తెనాలి కే. లిథియా కాలానిమూలదిగ పల్లెలనుండి వనమృగలను కంపుటకు ప్రయత్నించుట చేయుచున్నటుల కదంతులు వచ్చుచున్నది. పొట్టకాటిగోరక, ప్రజలలోనివారి నే ప్రజలసక్తి కుత్సములను భంగపరచుటకు మహిగించుటకు ఫాదర్లు యెటుల తోడ్పడుదురో బాడగలసియున్నది. తాతాకంపెనీవారి ప్రయత్నము కొనసాగిన యెడల 54 గ్రామములు మునిపోవును. అచ్చట వర్షములు మెండు. 200 దుమ్ములవాన వరియును. కనుతోడి సోదరుల స్వకాములను, సర్వమును నాశనము చేయు యాయుధ్యుచుకాకు ఆంధ్రులు తోడ్పడెదరా? ఆంధ్రరాష్ట్ర సభుమువారున, జిల్లా సంఘములును క్వరలో యా విషయము నాలోచించి, మూల్లీ పేటకు కూలీలను పోషింప చేయుటకు ప్రయత్నించుట సరివెదరుగాక!

(ఒక విలేఖ.)

చెన్నపురి ఆంధ్రస్వరాజ్య పక్షము: చెన్నపురి

ఆంధ్రస్వరాజ్య పక్షమువేళము మహాజనసభములో 20 రి లేదే పుకారము సాయంత్రము 6-30 గంటలకు జరుగును. ఆ పక్షము నాగపురములో ఆఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘము గావించిన తీర్మానము వలన గల్గిన హక్కులగుర్తియు స్వేచ్ఛలు కాంగ్రెసుకు ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుటను గూర్చియు, కార్యనిర్వాహకుల నెన్నుకొనుటగుర్తియు, ఆంధ్రదేశములో స్వరాజ్యపక్షవీర్యాజిముకై ప్రచారము జేయుటను గూర్చియు, కార్యపథ్యము దెచ్చు నికరవిషయములును చర్చించును.

జీవనములో నుండి కష్టమును దూర్చి ధనము పెరిగిపోవుచు
 న్నున్నది. జీవనములో పనిలో జూచుచో విషయమనీతు శక్తివనము
 ను. నుండుచున్నదే పనివలెనే ఇంకను మిగిలినదని అభిప్రాయము
 తొలగించుచున్నది. నివాసమునందును వాడు నిశ్చయించితి.

st. Box No 63 Madras

జనోదాహరణ. డి. పి. సర్వాధికారిగారు తీర్మానము
నువసంహరించు కొనవలెనని కోరిరి. సంస్థానాధీశులు ప్రభుత్వ
మునకు చాల సహాయమునర్చుచున్నారనియు అందుకు ప్రతి
ఫలముగా వారికి నిరదలకొరకు వేరేమియు ముట్టలేదనయు, పి

రంపవితూరి

కొత్తనాయకుడు అగ్గిరాజుగారి చర్యలు

(స్వకీయవిలేఖరి - విశాఖపట్టణము, జూలై 17)

రంపవితూరిదార్లు ఈనాడు జరిపిన కొన్ని వింతచర్యలను గూర్చిన వచనములు అనేకములు ప్రబలుచున్నవి. ఈ వచనములు ఎంతవట్టుకు నిజమో కనుగొనటం చాలామటుకు నున్నది. రంపవితూరినాడుకు ఎగు శ్రీరామరాజుగారి బంధువులలో నొకరు అగ్గిరాజుగారు అనునదియు శ్రీరామరాజుగారి పితూరిలో కలసి ఒకభాగమునకు నాయకత్వమును వహించెనని వచనములు కలవు. శ్రీరామరాజుగారు ఈనాడు ఉత్తర (బెరియా) మన్యప్రాంతములకు వెళ్లినకాలములో అగ్గిరాజుగారు నాయకత్వము వహించిరియు అదిమొదలు పితూరిదార్లు తీవ్రచర్యల నవలంబించుచున్నారనియు తెలియుచున్నది. పితూరిదార్లు గూడెముదగ్గర తాటియాకుల పాకలను, కొయ్యూరిదగ్గర ప్రభుత్వబంకాను తగులబెట్టుటయు, గూడెము తాలూకా తహసీలుదారుగారి కొట్టుటయు మాన్యునది యీ అగ్గిరాజుగారి నాయకత్వము వచ్చినపిమ్మటనే జరిగినవని తెలియుచున్నది.

కొయ్యూరు మూతాదారకు ఏలుటపాటు అనుననది దొర తనమువారికి పితూరిలో సహాయ మొనర్చినందుకు ప్రభుత్వమువారికి 600 రూపాయలు బహుమతి నిచ్చిరి. అబహుమానమును తిరస్కరింపవలెనని పితూరిదార్లు మూతాదారుని కొరగా అందుల కాయన సమ్యక్తంపక బహుమతిని పరిక్రమించెను. అందువలన నతనివలన పితూరిదార్లు ఆగ్రహము కలిగినది గాన వారు మూతాదారుయొక్క ముక్కును, కుడిచేవిని కోసిరి. ఈచర్య ప్రబలలో చాల ఆతురతను కలిగించెను. ఒక ఎక్కుప్రజావార్తను గూడెము తహసీలుదారుగారు అందుకొని కొయ్యూరు వెళ్లి కడలాలుగారి మరణ వాఙ్మూలమును తీసికొనిరి. పితూరిదార్లు కడలాలుగారి కొమారుని కాయనకుడైన వియ్యగొట్టిరను వచనములు ప్రబలియున్నవి. శ్రీరామరాజుగారు ఉత్తరమన్యప్రాంతమునందు (జుమపుర ప్రాంతములందు) కర్యటనము చాలించి రంప ఏజెన్సీకి తిరిగివచ్చిరి తెలియుచున్నది. ఆయనభావములకు 200 మంది అనుచరులతో రాజుగారు యల్లసముతాలూకా యేలేకరముదరి నున్న దుర్బేటిగ్రామమునకు కొన్నిరోజుల క్రిందటనే కనబడిరి తెలియుచున్నది.

శ్రీయుత

ఆంధ్రరత్న దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు

విశాఖపట్టణమునుండి నెల్లూరు వెళ్లిరి

అఖిలభారతి కాంగ్రెసు ప్రధానకార్యదర్శిగారి గోపాలకృష్ణయ్యగారు నాగపురమునుండి కలకత్తామారుగా నెల్లూరువారు వచ్చుచు ఈరోజు (17 తేదీ) వుదినము పూర్వ యత్నములతో మాట్టణములో దిగిరి. మరల ఈరోజు మెయిలులోనే వారిస్వస్థల మగు రామనారాయణుడు బోవుచున్నాడు. వారు ఇప్పుడున్న కలములో శ్రీయత బుచ్చి నుండరావుగారి గృహమున మాపురవాడకుతో చాలసేపు మాట్లాడిరి. అవసరతలకు మహాజనభాగ సభాకేతీర్యమును గలిగిరి మరల చర్చించుటకు అఖిలభారతసంఘమునకు నేతము జరుపకలెనని ఇప్పుటికి అప్పుడే తిరిగి నురు కభ్యులు కోరిరి తెలియుచున్నది.

శ్రీ ఆంధ్రరత్నగారు తక్షణము నెల్లూరు వెళ్లి అటనున్న తేకభక్త వేంకటకృష్ణయ్య (ధర్మభూ) పురుషుగారికి తిరిగివచ్చిన వలెనని వారివద్దనుండి యిప్పుడే ఆంధ్రరత్నగారికి కలెతిచ్చుటచే శ్రీగోపాలకృష్ణయ్యగారు నేడిటనుండి నెల్లూరువకే తిరుగా బోవుటకు నిశ్చయించిరి.

విలేఖకులకు సూచన

జే. శ్రీ. వేం. యోగి, తి. సీ. రా. కొ. ను, హిందీ ప్రచారకుడు (సంకలన లేఖ, జి. హెచ్. (పేరు సరిగా తెలుపకలెను) సా. వెం, ప్రకటింపబడు ఆంధ్ర ప్రదేశ్.

నేను మద్రాసు చట్టనిర్మాణసభలో నెల్లూరు జిల్లా యొక్క ప్రజాప్రతినిధిత్వముల కె.టి.లో నోక దానికి అభ్యర్థి నై ప్రజాసేవయే సమర్థితిని—రాజా ఆఫ్ సేవవలెనని.

కీర్తిశేషులైన

కొమట్రాజు వేంకటకృష్ణరావుగారు

ఆంధ్రవిభాగస్వర్య సంపాదకుడు, కత్తెజ్జానువేళ తేకభిమాని అయిన ఈనాడుకు ఈనెల 12 తేదీన తిరిగి యుజ్యును పో వెనది 18 తేదీ ఆంధ్రపత్రికలో ప్రకటించి వార్త విని వారి పాటు తెలుగువారందరూ మిక్కిలి సంతోషపడి ఉన్నారు. ఇందుమించుగా ఇంజనీరుగారు మిక్కిలి సంతోషము పొందెదమని గలరు. ఆంధ్రసాహిత్యము తేకవారి మొదలయిన పద్యములగురించి దుభిమానుల తేవందా వీరి కావలెనని కత్తెజ్జా కృష్ణయ్య ఎంతో కొనయాదవగినది. తమ వాగ్ముఖప్రతిభామై విషయములను చురుగుబట్టి తామును మోసపుట్టుటకు వీరు ఎన్నడున్న ప్రయత్నించలేదు. తమ మనమును అనుకులము కాకపోయినా భూతార్థము అంగీకరించి ప్రకటింపుటకు వారు సంకోచించలేదు కాదు. ఇందుకు ఒక దృష్టాంతము: అప్పకవీశుమందు వచనరూపమున ఉన్న వివరణము వ్యాకరణభావము రచితమై ట్టి అనేక తాటాడుపుస్తకములలో కాకుండా కనబడినది ఒకానొకసమయమున చెప్పకట్టణములో భాషావిమర్శ మై నేను పర్యవేక్షించుచున్నప్పుడు, నామాట వాస్తవమే కాదు పరిశీలన నడపే కొంచు వచ్చుమెంటు వారున్న ఆంధ్రసాహిత్య పరిమత్తువారున్న నెలకొల్పిన "తిథితిపుస్తక భాండగారము" లలోని అప్పకవీశు ప్రతులు చూచి, ఆంధ్రభాషా స్వర్యమందు "అప్పకవీశి" గురించి వ్రాసిన వ్యాసములో నామాట సరియని ప్రకటించారు. "శ్రీరాజరాజురేంద్ర పట్టాభిషేక సంధి"లో వీరు ప్రకటించిన సోమలదేవి కానము నిరుగు ఈనెలలోనే, నేను చెప్పకట్టణమునందున్నప్పుడు వారు చూపించిన వాతో అనేక విషయములు చెప్పించినారు. కానమునందు సారంగనేత్ర, కమలనేత్ర అనేక కట్టణముల పోలిని అనుకానమునకు విధియని సంస్కృత పండితులు పేర్కొనినా, నన్నయగారి ప్రాచీన తెలుగు కవుల దిగు ప్రయోగించినట్లు కానములందే కాక (జుంధులు) వార ప్రతులూనన్ను, ప్రభుత్వమునందనున్న కనబడుచున్నది అనునానక కిమ్మర్లు తెలుగుదేశ సంప్రదాయము తెలియ: "దిద్ది" ముప్పకేసించిన ఇప్పటి అచ్చపుస్తకములలో కనబడలేదని చెప్పినారు. ఆవిషయము నేను చెప్పిపట్టే అవకాశము వీరు ప్రకటించినారు. ఈకానము లోనిని కిమ్మర్లసారములోనిని పోలియు భాషావిశేషములు కొన్ని ఈనెలభాగమున చెప్పకట్టణము మేముభయములకు తిరిగి కొని చర్చించుటకు మూడుమాసముల క్రిందట ఏర్పాటు చేసి కొన్నాము. అయ్యో! దైవమృత్యువా! గరిష్ఠ 15 తేదీన లక్ష్మణరావుగారు వాడే వ్రాసిన జాబులో మీరు మిక్కిలి కథతో కావ్యాభిమానిని మీ భాషాభిమానులను తెలిపినందుకు వందనములు. మనము స్వీయో చెప్పకట్టణమున యెలిసి కొనియు. తేకా తెలిసినవారు అప్పుడు నాఅభిప్రాయమును తెలుతో మరల తేకకొనెను. మీనాగని లన్నిటిని మిక్కిలి ఆపలబుద్ధితో నేను ఆలోచించగలను. నిజమని తోచినవారిని అంగీకరించెను" అని వ్రాసినారు.

వ్యాకరణిక భాషాభిమతియు చిన్నయనారిగారి అనుకానమునకు విధియని కా విషయముక్రమమునే సాధువులు అని "హాతుక" మొదలయిన కొన్నిటికి ప్రయోగములు తెలుగు పత్రికలో కుండేంద్రక్రిందట నేను ప్రకటించుటకు నన్నుకొనియాడుతూ వారు వాడే జాబువాసి మోపురించి వారు. వ్యాకరణిక భాషా ప్రయోజనమునగురించి నేనుచెప్పిన విషయములు వారిమనస్సుకు అంతంతకు సచ్చేటట్లుగా వాడుతోచి వారు వాడు సహాయముగా ఉండరిని ఎంతో ఆకటో ఉంటిరి. తమమిత్రబృందములో నన్ను చేర్చుకొని వాడే వ్రాసిన జాబులలో "నేనే హితుడు లక్ష్మణుడు నవస్కారములు" అని (కా సీయవల ఎంతో ప్రేమ ఎంతో గౌరవము వారుచూపించే వారు. ఇట్టిమిత్రత్వము పోయినందుకు నానందివారు ఎంతో దుఃఖిస్తూ ఉన్నావే; వారిని భర్తగా పోలిన సతీమణి కండ్రిగా బడసిన బాబులు వారిని మంత్రిగా ఉంచుకొన్న శ్రీమునగాల రాజావారు పోయితిమి ఉన్న సంతాపము ఇంతింత ఎక్కువ చెప్పగలగే ఆ రా దైవాభీము! ప్రతిజనము కీర్తనమే కో కావనోకము.

జూలై 12 } గిడుగు వేంకటరామమూర్తి

కొండవల్లి

[ఒక విలేఖరినుండి]

జూలై 17:—శ్రీ కొమట్రాజు వేంకటకృష్ణరావుగారి కృషికి మరణము గూర్చి, తమ విచారమును తెలియజేయుటకై శ్రీకృష్ణదేవరాయ గ్రంథాలయము ది 16 వ మూలముడి, ఆశోజు సామంతులకు 5 గంటలకు శ్రీ యాలప్రోలు వెంకటేశ్వర రావు భాగవతార్ గారి ఆధిపత్యమున గభా జరుపబడెను. ప్రముఖులు కలుపుకు శ్రీ లక్ష్మణరావుగారు, యాగస్థికి మరణమును గూర్చి యుపన్యసించిరి. శ్రీ అధ్యక్షులు లక్ష్మణరావుగారి, ఆంధ్రభాషా సేవగుగూర్చియు, వారి మరణముచే వ్యాధిభాగమునకు లగ్ని లోటును గూర్చియు, ప్రేమకుల పూర్వములు గరుగుటులకై చెప్పిరి. గ్రంథాలయపు కార్యదర్శి యగు వే.పాటి సీతారామయ్యగారుగారిచే పద్యములు గభాలో జరుపబడెను. గభావారందరు కీ. శే. కే. వి. లక్ష్మణ రావుగారి యంత్రుకు కాంతిగలగు గాకయని ప్రార్థనగా పూర్తిందిరి.

నందిగామ

[ఒక విలేఖరినుండి]

కీర్తిశేషులైన బ్రహ్మకీ కొమట్రాజు వేంకట లక్ష్మణ రావుగారి మరణమునుగూర్చి తమ విచారమును తెలుపుటకు నందిగామ జార్జి కార్నేవల్ బోర్డు మైన్సులు ఉపాధ్యాయు లాక గభాన ప్రధానోపాధ్యాయుల యధ్యక్షత క్రింద సలిపి యాకింది తీర్మానము నేకకంఠముగా వామో దించిరి.

"నందిగామతాలూకా నివాసులు జార్జి కార్నేవల్ మైన్సులుపాలకర్తలలో నొక్కరును పాఠశాలాశ్రేయోభివృద్ధి, తుల గారవలను వివిధభాషావిజ్ఞులను విజ్ఞాన స్వర్య ముఖ్యసంపాదకులు నగు శ్రీమహాకవి వేంకటలక్ష్మణరావు పురుషులవారి యకాలమరణమునకు విచారించుచు విచారమున్ను మగు వారికటుంబమునకు మా సానుభూతి తెలుపుచున్నాము.

నాణ్యమైన ప్రతిగింజలు

నంద్యాలనుండి నాణ్యమైన ప్రతిగింజలు విక్రయముల కొరకు తెప్పించియున్నాము. ఈ ప్రతిగింజలల్ల పండితులది తెల్లగాను చాల వృద్ధుగాను వారము గట్టిగాను సన్నగాను ఉండును. ఎకరమునకు అరమణుల చల్లరలసి యుండును. కావలెనవారు తీసికొనవచ్చును.—భరీమ వలూరు 9 కి దూ. 9-0-0 అ మార్గమే. ఈ కాగ్యాలయమున ఏకలు, దూది, రామములు, నూలు, భద్రుల నస్త్రములు అన్నిరకములు, తలా కములు దొరుకును. గ్రామములలో తిరిగి అమ్ముటకు గుడ్డిగా తీసికొన ప్రార్థింతులు

గుంటూరు జిల్లా } మద్ది రాధాకృష్ణయ్య
కాంగ్రెస్ సంఘం } కార్యదర్శి
గుంటూరు.

కాంగ్రెసు పత్రిక

19-7-1928 తేదీన వెలువడవలసిన కాంగ్రెసు పత్రిక కొన్ని ఆవిష్కరములకు కారణములచే యాసారి 28-7-1928 తేదీన వెలువడును. ఆలస్యమునకు చందాదారులు తమింక ప్రార్థింతులు."

కాంగ్రెసుల రామచంద్రరావు

సంపాదకుడు

హిందీ - తెలుగు

బాలశిక్ష 0-6-1
మొదటి వాచకం 0-3-0
హిందీ ప్యాకెట్టు డిక్షనరీ 9-0-0.

తెనుగు తెలిసినవారికి హిందీ నేర్చుకొనుటకు వీలయిన సులభతైలిని వ్రాయబడినది.

ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయము,

7, తంబుకెట్టిపేడి, మద్రాసు,

గోదావరిమండల కాంగ్రెసు సంఘము

(స్వకీయవిలేఖరి)

స్వరాజ్య పతాకోత్సవము జరుపబడవలెను

మ.కాం.1- ఆవలాపురము, జూలై 16:- నిన్న మధ్యాహ్నము 8 గంటలకు ఆవలాపురములో తాలూకా కాంగ్రెసుసంఘ కార్యస్థానమున గోదావరిమండల జాతీయోప కుంభసమావేశము ఉపాధ్యక్షుగాలైన జే.కె.పాంథని దత్తాత్రేయ ముఖ్యమంత్రి అధ్యక్షతన ప్రారంభమయ్యెను. రాజీనామాలు మొదలు ఆలోచించబడిన, అధ్యక్షులైన డాక్టరు బ్రహ్మ చోడుగారి నుండి స్వాగతముగాయెక్కి అధ్యక్షుడవడఁగి రాజీ నామాయన, డాక్టరు పాలకోడేటి గురుమూర్తిగాయెక్కి ప్రభుత్వమునకు రాజీనామాయనను యిచ్చుట యంగీకరింపబడి ను. శ్రీ బ్రహ్మచారి సాంబమూర్తిగారి కార్యదర్శిపదవి రాజీనా మాను అంగీకరింపకముందు కార్యదర్శులు ఎందరు ఉండవలసివది చర్చ జరిగినది. అంతలో అధ్యక్షుఁ ఖాళీ భర్తీ చేయవలసివని నభ్యులు కోరిరి. అంతట శ్రీ సాంబమూర్తిగారి నే అధ్యక్షుడవనిని స్వీకరింపవలసిన దని ఏకగ్రీవముగా తీర్మానము చేయబడినది. వీరప సభకు సాంబమూర్తిగారు అగ్రాధికారాధిపత్యమును వహించి కార్యకర్తలను సమీపించిరి. సభకు హాజరైనవభ్యులు 89 గురు. రామచంద్రప్రసాద తాలూకా కార్యదర్శిగాని, అధ్యక్షుడు గాని తాలూకా సంఘముపట్టి పంపవలసిన సభకువచ్చిన ఆతా లూకా మద్దతువభ్యులు కార్యకర్తలములో యీసారిపాడ పాల్గొని వీలవలె పోయెను. శ్రీ తీర్థానమమిదను తీర్థమైం సర్వ చేయబడినది. అందులో ముఖ్యముగా జాతీయపతాకోత్సవ దినము ఎట్టిదీరిగా మండలమునందు వడింపింప వలసివది, మండల ప్రజల కియ్యవలసిన ఆదేశములనుగురించి ముహూర్తండుగంటలు చర్చచేయబడి కడపటికి యందులో వ్రాయబడిన తీర్మానము చేయబడినది.

కార్యదర్శుల తీర్మానము

ఈ సంఘమునకు నలుగురు కార్యదర్శులు అవసరమగుటచేత ప్రస్తుత కార్యదర్శు లందఁవద్దనుండి రాజీనామాలు రాజీపొయినను వారిస్థానములు ఖాళీగానున్నట్లే భావించి ఈ సంఘమున కొక్క కార్యదర్శిని మాత్రమే యెన్నుకొనవలెనని యీ సభవారు తీర్మానించుచున్నారు. దీనిని శ్రీ మండపాక రంగయ్యగారు ఉపపాదించిరి.

ఈ ముఖ్యమైన విషయము మీటింగునోటినులో ఏజం డాలో లేదుగనుక అధ్యక్షులు యీ తీర్మానమును ప్రవేశపెట్టి అంగీకరింతురా యని శ్రీ పాపయ్యాది సభ్యవారాయణగారు అడిగిరి. అధ్యక్షులు ప్రవేశపెట్టుటకు అంగీకరించిరి.

వీరప తీర్మానమును శ్రీ తొన్నలగడ్డ చల్లపరాజు పారు పూడి సభ్యవారాయణగారు ఆమోదించిరి.

ద్వైత కార్యదర్శులందఁలైన శ్రీ దత్తాత్రేయ మేఁతే శర్మగారు సభరణ నుపపాదించిరి. అందులకు తీర్మానము యొ క్కి ఉపపాదకులు ఆమోదములు అంగీకరించిరి. తీర్మానము ఏక గ్రీవముగా నామోదంపబడినది.

ఈ కార్యదర్శుల యెన్నికలు వచ్చే సామాన్య సభకు అప్రచేతమవలసినదన్న శ్రీ కె.రా. వెంకట్రావుగారి తీర్మానమును అధ్యక్షులు నిరాకరించిరి. ఇందుకు గారణము, ఆమోదంపబడిన తీర్మానము ప్రకారము నిడుసభలో కార్యదర్శుల స్థానములు కాలిలు చేయబడినవి. కనుక కార్యదర్శుల సెలవు ఎన్ను కొనవలసి యున్నదని అధ్యక్షులు చెప్పిరి. నై తీర్మానమును వచ్చే సామాన్యసభకు అందులో పెట్టవలయుటకు ప్రస్తు తమున్న మద్దతు కార్యదర్శులు అంతకును పని చేయుచుండుట కును శ్రీ దత్తాత్రేయ మేఁతేశర్మగారు తీర్మానమును పెట్టిరి. దీనివై కొంతవరకు చర్చయై వీరప తీర్మానము నుపసంహరించు కొనబడినది.

శ్రీముత మొంట్టి టి తిరుమలరావు తొన్నలగడ్డ చల్లపరాజుగార్లు ఈ సంఘమునకు కార్యదర్శులుగ నెన్నుకొన బడిరి.

అభినందనములు

రాజమహేంద్రవరము నుండియు ఆంధ్రప్రదేశ్లోని కను ప్రాంతములనుండియు నాగపుర సత్యాగ్రహమునకుపోయి కారాగార బంధితులైన నాలంటిల్లదు యీ సంఘమువారు అభి నందించుచున్నారు.

శ్రీ జమ్నాలాల్ బాబ్, సింకంతరావు జేతూభో నునూత్తా భగవాంకర్ అవీకారీ ప్రభులు అభినందనార్థము

తైర్థమునాటి నాగపురములో స్వరాజ్యపతాక గౌరవార్థము నడచుచున్న సత్యాగ్రహమునకును, ఆసందర్భమున వారు ప్రభుత్వ నిరంకుశాధికారమునకు గురియై సంతోషపూర్వకముగా శిక్ష గనుభవించుచున్నందులకు యీ సంఘమువారు వారిని అభినం దించుచున్నారు.

ఆ డి ట్ లి పోర్టు

1921-22 వ సంవత్సరపు లెక్కల విషయమై ఆడిటరు గారి నివేదికను దానివిషయమై 27-8-22 తేదీన జిల్లా కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకసభకు వారు చేసిన తీర్మానమును యీసంఘ మవారు యోగ్యముగా నామోదించిరి. శ్రీ కె.రా. వెంకట్రావు గారు ఉపపాదకులు. శ్రీ పాపయ్యాది సభ్యవారాయణగారు ఆమోదకులు. కార్యనిర్వాహక సంఘమువారు చేసిన తీర్మాన వంతయు యీ నివేదికలోని యాక్షేపణలు అందవై చేసినవిని యీపత్రికలో వెలుకనే ప్రచురింపబడినది. సభ రాత్రి 9 గంట లకు ముగిసెను.

గుంటూరు వాలంటీరులు

గుంటూరుజిల్లానుండి నాగపురం స్వరాజ్య పతాక సంతకజార్దమువెల్లిన సత్యాగ్రహములు:

(1) వల్లూరి వెంకటకృష్ణశర్మగారు (బ్రాహ్మణులు) మరె పూడి కాపురములు భూవసతి గలవారు. వీరు ఆనందయోధ్యులు (సాంధ్యమునండియు గుంటూరు జిల్లాలో ప్రచారము చేయు చు దెడివారు. యెడింగలో యొక నెల విడిఖయిదు కల్లుపాటల

సందర్భమున బాపట్లలో నడ భవించిరి. 30-0-0 అదనపులన్న నిచ్చిరి. ఇప్పుడు మరల నాగపురం స్వరాజ్యపతాక సంతక జార్దము మిగుల ఉత్సాహముతో పని పెట్టిరి.

(2) వారి దిక్షిణామూర్తిగారు:- బ్రాహ్మణులు నర్సా పురం కాపురములు ఆయుర్యైక వైద్యులు. ఉద్యమారంభమునం డియు పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో మిక్కిలి భక్తి క్షేత్రలతో ప్రచారము చేసిరి. పతాక సంతకజార్దము ఆయనతో బయలు పెడరిరి

(3) దొంతరెడ్డి రామిరెడ్డి గారు:- రెడ్డికలములు, పాన్నెల్లు కాపురములు. భూవసతివారులు. గుంటూరుజిల్లాలో 21, 22 సంవత్సరములందు ఉత్సాహముతో ప్రచారము సలిపి. 30-0-0 అదనపులన్న నిచ్చిరి.

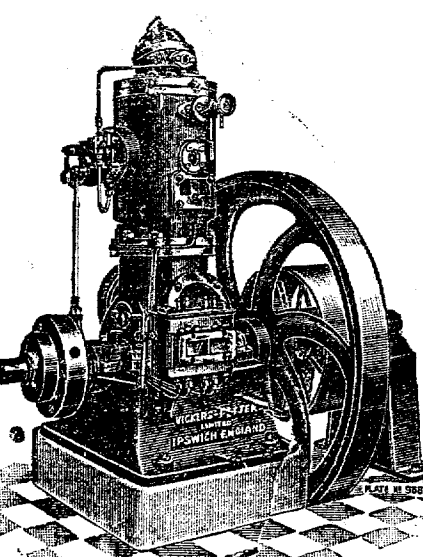
(4) సింగంపల్లి వెంకటకృష్ణారావు గారు:- బ్రా హ్మణులు. పశ్చిమ తాడిపత్త కాపురములు. కడుదీనవారయ్యును మిగుల ఉత్సాహముతో జేకనేన జేయువారు. నెల్లూరుగాన గుంటూరు వచ్చినపుడు ఒకరోజు శిక్షయను రు 5.0-0 లు జరిమానాయను అనుభవించిరి. పతాకసంతకజార్దము సత్యా గ్రహ మొనరించుటకు పరుగిడిరి.

(5) యతెర్ర గోపాలకృష్ణశర్మగారు:- గుంటూరు కాపుర ములు బ్రాహ్మణులు. భూవసతివారులు ఇద్దరు ముందు ప్రత్యేక అభిమానము గలవారు. స్వరాజ్య సంపాదనయందు మిగులపట్టు దల గలవారు. పతాక సంతకజార్దము ముందంజవేసినవారిలో ప్రధానులు.

(6) పోతరాజు విశ్వనాథ శర్మగారు:- బ్రాహ్మ ణులు. యెల్లూరు కాపురములు. భూవసతివారులు చాలకాలము ప్రచారముగా పనిచేసిరి. చాలాభిమానము గలవారు. 1000 రూ॥లు అదనపు పన్ను యొసంగిరి. గుంటూరు ప్రత్యేక పనిమీద వచ్చి, తలదాని తలంపుగా పతాక సంతకజార్దము పయనమైరి మిక్కిలి వుత్సాహవంతులు.

వికర్న పెటర్ సెమి - డీజెల్

క్రాడు ఆయిల్ ఎంజినులు

ప రి మా ణ ము లు
10 హెచ్.పి.
నుండి
510 హెచ్.పి.
వరకుగలవు.

హిందూదేశమునందున్న
నిలువ సరకునుండి
70 హెచ్.పి. వరకు
తక్షణమే
సరఫరా చేయబడును.

27 ఏండ్లకుపైగానే ఆయిల్ ఎంజినుల ఆభివృద్ధి విషయములో పెటర్లను పేరు చేరి యున్నది.

కాబట్టి ఆయిల్ ఎంజినులలో చేయతగిన క్రొత్తమార్పులలో ఎట్టిలోటును లేకుండ అన్ని మార్పులను నేటివరకు సమగ్రముగా పెటర్ యంత్రశాలలో జరుపబడెనని తెలుపుటయందు అతి శయోక్తి నీమియులేను.

ప్రస్తుతపు పెటర్ వికర్నఆయిల్ ఎంజినులు శ్రేష్ఠతయందును, మితవ్యయమునందును, దృఢ ముగా పనిచేయుటయందును అగ్రస్థానమును అలంకరించియున్నవి. ప్రత్యేకముగా ఆయిల్ ఎంజినును తయారుచేయునట్టి కర్మాగారమునందే అవి తయారుచేయబడి, అవి ఎట్టిలోటుములేకుండా అమోఘ ముగా పనిచేయుటకును, లోన మార్పుచేయుటకు వీలుగానుండునట్లును, ప్రస్తుతపు మోస్తరు మెషి నరీతో తయారుచేయబడినది.

ఎట్టి పనికైనను (వవరు) బలముకావలసినప్పుడు ఒక పెటరు ఎంజినును ఉపయోగించ వచ్చును. కొనినట్టివారు అనుకొనిన దానికంటెను ఎక్కువ తృప్తిని తప్పకనిచ్చును. గాని, అది చేయుపని కను కనిసినపు ఖర్చువిషయమైగాని లేక అది చెడిపోవువిషయమైగాని ఏలాటి వ్యాకులము పడ నవసరములేదు. ధరలు మరల తగ్గించబడినవి. వికర్నపెటరు ప్రస్తుతమున్న బజారు ధరలన్నిటి కంటెను మిక్కిలి సరసమైనది.

పూర్తి వివరములకు ఈ దిగువ విలాసమునకు వ్రాయుడు.

BEST & Co., Ltd.,
Post Box No. 63,
MADRAS

A black and white photograph of a perfume bottle. The bottle is dark and has a textured, possibly faceted or beaded, surface. It has a rounded body and a narrow neck with a decorative stopper. A large, circular label is affixed to the front of the bottle. The label features a central emblem, possibly a crest or a floral design, surrounded by text. The text on the label includes 'THE GREEN BOTTLE' at the top and 'PARFUMS' at the bottom. The bottle is set against a plain, light background.

అష్టతాంజనము

డాక్టరు ఆ. లక్ష్మీపతి బి.ఏ., ఎం.బి., ఎం.సి.ఎం. గారి పోషకాంశము నున్న
ఆంధ్ర ఆయుర్వేదిక్ ఫార్మసీ, లిమిటెడ్
హెడ్ ఆఫీసు 19, హారిస్ రోడ్డు మాంట్రోడ్డుపోస్టు, మద్రాసు.

చ్యవనప్రాసలే హ్యూము

శ్రేష్ఠమైన, రహస్యములేని ఆయుర్వేదిక బోధనములు గల బోధకాల యిది యొక్క టియే. ప్రాచ్యులచేత శ్రేష్ఠంగా
ముంబయిలోని బ్రిటిష్ మెడికల్ కాలేజీలోని డాక్టర్లుగా అధికారికంగా తయారుచేయబడిన బోధనములు కేవల
గా నున్నది. శ్రీశ్రీ, మేల్మొదలైన బోధనలే ఆపయోగపడుచున్నవి. ఈ బోధనలయందు తయారగుచున్న పలు
రకముల బోధకాలములు గలమునందుగాని, శ్రేష్ఠమైనందుగాని యితరచికిత్సలకు తీసిపోవుటలేదు.

ఈ శ్రేష్ఠమైన చ్యవనప్రాసలే హ్యూము మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన రసాయనము కలపారమైనది.

శ్రీశ్రీలములు, ఓషధులు మొదలగువాటినుండి తయారుచేయబడినది.

1. క్షయము, కీళ్ల కాలముగానున్నట్టి ఉబ్బసము, రొమ్ముకడిసెము, శ్లేష్మక్రి క్షీణించుట మున్నగువాటికి విశేషముగా
ఉపయోగించు చున్నది. (2) అల్సరి హెచ్చుతేయగల మందుటలన కాడ్లింగ్ నూనెలను శ్రేష్ఠమైనది చెప్పవచ్చును.

(3) మిక్కిలి మనోహరమైనది గలదు.

(4) మిక్కిలి బాధకరమైన దగ్గులవారు దీనిని విడువక నేరించిన విశేషముగా ఉమ్మిజేయ నవసరములేకనే కేవల
ముంటికిరచ్చును. 4 బోస్టల్ డెల్వరీ 1-కి ధర రూ. 1. 1 పాను డెల్వరీ 1-కి ధర రూ. 2/-

(5) శరీరమునందును శరీరములను లగు అణువులకు అధికమగు శక్తిని కలిగించును. శ్రీసాంగత్యాది అత్యాచారములన
కీరమునకును మున్నగును, కలిగిన అన్ని వ్యాధులను తొలగించును.

5000 చిన్న సమానాదృశ్యముల ఉచితముగా పంచిపెట్టుటకై శ్రీశ్రీలము తీర్మానించియున్నారు. వరభాగ్యుడుపంపితే
ఈ పూర్తి క్యాలటరు ఉచితముగా పంపబడును.

మొదలు:— దాదా అండు కో, సోల్ పీఃట్లు, నెం 260, చైవాబాగ్ రోడ్, జి. టి. మద్రాసు.

రుధిరోద్ధారి సంవత్సర ఫలం

సీ॥ కలియుగాంతరమునం దిలవైదువేలపై నిరువది
నాలు వత్సరములకును! సరిరుధిరోద్ధారి సం
వత్సరమునందు వరివర్తనము జెందు ధరలు
వినుడు! ప్రత్తిమిర్చియునేయు వడ్డుగోధుమజొన్న
సజ్జరాగులు తెలల్ శనగపులవి మినుముకండి
పొగాకు ధనియాలు పసపురు నాముదాల
విశేలు నగునుమంద! మిందులోగొన్ని మిక్కిలి
మందమాట! దోచునని యోగదృష్టిచే దాచే
వల్లి రామబ్రహ్మబు గుంటూరుపురం! డరసి
వలికెసినూక్తి దీని తత్వముగనుడు!

విన్నవించు,

దాచేవల్లి. రామబ్రహ్మర్యులు గుంటూరు.

మహాకాళిభస్మము

డబ్బీ 8 అణాలు, 6 డబ్బీలు రూ 2-8-0

గారికలి కడిపోయింద, గాజుడబ్బీలో వుంచబడి యు
న్నది. కొంచెము భస్మము నీళ్లతో చిక్కగాకలిపి పెంట్లుక
మధ్యకరాచి యెండవచ్చి యెడల పెండు నిమగ్నములలో
ఆది పుటపుట రానిపోవును చర్మమునకు నలుపుగాని మరె
ముగాని కల్గును.

రాయల్ పండ్లపాడి

డబ్బీకి 3 అ 12 డబ్బీలు రూ 2-0-0

పండ్లను యిత్తెలవలె తెల్లగాచేసి చిరుగ్లను గట్టివేరు
ను. తీపు, రక్తము, దుర్వాస-సోగట్టును.

చుండు తెలము

2957

సీసా 8 అణాలు, పోస్టుఖర్చు 5 అణాలు

గువాస నూ పెంట్లు తలలో చుండు పోనివానికి చి
చాలా ప్రశస్తమైనది. దీనిని అయిదారు దినములు ఉపయోగించి
చిమిడితు చుండు నిర్మూలముగా నశించును.

విక్టోరియాడిపో మైలాపూరు, మద్రాసు.

చాకులు - తాళములు

మం X లి క త్తులు.

అ ప్రసాదకలచే చేయబడినది. మెలయనది

పెంట్లనే ధరల క్యాలటరుకు వ్రాయును.

బి. వెంకటేశ్వర్లు అండ్ కో లిమిటెడ్

కట్టెల్లు అండ్ లాక్ మేకర్స్ etc. ..

3081

వెద్దాపురం. (గోదావరిజిల్లా)

తెలిగ్రాఫిక్ అడ్రెసు: "ఇంద్రప్రస్థ" వెద్దాపురం.

వతావకస్తూరిమాత్రలు

ఇవి మిక్కిలి ఘాటుగలిగిన సువాసనగా నుండును. తాం
బూలములో గని విడిగాగని 1.2 మాత్రలు పుచ్చుకొనిన
అనందముగా నుండుటయేగాక, అజీర్ణము, వాయువు, జలుబు
జ్వరము, ప్లగ్నిపాశము, దగ్గు, ఉబ్బసము, కలరా, ప్లేగు
నివర్తనములు, నీటిదోషములు, పండ్లనోషములు, మొదలగు
అనేకవిధములగు వ్యాధుల కిది వ్యవాయోధమువలె పనిచేయును.
తెలకొలది సీసాను విశయ మగుచున్నది. (3851)-8
200 మాత్రలసీసా 1-కి రూ 0-4-0; డబ్బీ సీసా రూ. 2-8-0
బి. పి. చార్జి ఎన్నిటికైనా రూ 0-6-0.
పి.సి.ఎ. అండు కో. ఆయుర్వేదకళాశాల, పెరిశేపి. వెల్లూరుజిల్లా

వెంట్రుకలే అందము?

రాని పోకుండు, జాగ్రత్త!

వెంట్రుకలు దువ్వెనతో ఊడిరాకమునుపే త్వరపడును.
ఊడివచ్చుట మొదలు పెట్టినయెడల వెంట్రుకలుచాడైపోవును.

అంతవరకు రానియవద్దు

నేడే

కామినీయానూనెను

వాడుట మొదలు పెట్టుడు

(ఇది రిజిస్టరు చేయబడినది.)

వెంట్రుకల కెట్టి రోగమున్నను, కరో మాంధ్యమున్నను యిది విశ్వవధము

వెంట్రుకలు చిట్టచు గాని, గరకు గాని యుండదు

మీ వెంట్రుకల వరల యెప్పటి మెత్తనమును గల్గి కట్టుకలె నుండి మెర
యు చుండును.

ఈ రోజునకే దీనిని పరీక్షించి చూడుము

వెంట్రుకలు యెట్లుకృత్రిమగునో కనిపెట్టుదు

కామినీయా తలనూనెను నిన్ను శక్తివృద్ధిపూరిత జేయును.

తల బుడ్డి 1-కి రూ 2-0-0. బి. పి. చార్జీలు ప్రత్యేకము.

అన్ని చోట్లలోను ఈ క్రింద తెలుపబడిన ప్రకారము విక్రయించబడుచున్నది.

మీకు సువాసన ద్రవ్యము, లేక అత్తరు కావలసినపుడు:

"ఓబో దిల్ బహారు"కు వ్రాయును.

ఇది రిజిస్టరు చేయబడినది. అగ్నిదృష్టిమైన గుణముగలది.

కొన్న బుడ్డి 1-కి ధర రూ 2-0-0

డాను బుడ్డి 1-కి ధర రూ 0-12-0

డాను బుడ్డి 1-కి ధర రూ 0-8-0

ఇది వందల లక్షలవారంపరివర్తనము, వరకు అమృతవాచివర్తనగా దా దొరకును. లేవన్న,

సాలు యేబెంట్లు:- ఆంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్స్ అండు కెమికలు కంపెనీ,

155 జమ్నామిశీడు, బొంబాయి.

126